

Учреждение образования
«БЕЛОРУССКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ»

ИСТОРИЯ КНИГИ И ИЗДАТЕЛЬСКОГО ДЕЛА

**Тематические тесты и задания
для студентов специальности 1-47 01 01
«Издательское дело»**

Минск 2013

УДК 002.2+655.11(09)(075)
ББК 76.11:76.17я73
И90

Рассмотрены и рекомендованы к изданию редакционно-издательским советом университета

Авторы-составители:
В. И. Куликович, Д. П. Зылевич

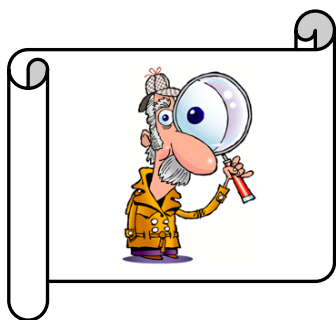
Рецензент
кандидат филологических наук, заведующий кафедрой
белорусской филологии БГТУ *Н. В. Трус*

История книги и издательского дела : тематические
И90 тесты и задания для студентов специальности 1-47 01 01
«Издательское дело» / авт.-сост. : В. И. Куликович, Д. П. Зы-
левич. – Минск : БГТУ, 2013. – 92 с.
ISBN 978-985-530-259-0.

В пособии представлено 12 тематических и 3 контрольных теста, созданных в соответствии с программой дисциплины «История книги и издательского дела». Материал позволяет осуществлять объективный контроль за самостоятельной подготовкой студентов, организовывать качественный мониторинг знаний по ключевым вопросам издательской деятельности в мире и на территории Беларуси.

УДК 002.2+655.11(09)(075)
ББК 76.11:76.17я73

ISBN 978-985-530-259-0 © УО «Белорусский государственный
технологический университет», 2013

ОГЛАВЛЕНИЕ

ПРЕДИСЛОВИЕ 4

ТЕМАТИЧЕСКИЕ ТЕСТЫ 7

Тэст 1. Гісторыя кнігі і кніжнай справы як галіна кнігазнаўства 7

Тэст 2. Узнікненне і развіццё пісьменнасці..... 13

Тэст 3. Славянская рукопісная кніга..... 18

Тэст 4. Начало книгопечатания в Европе (XV–XVI вв.)..... 24

Тэст 5. Францыск Скарына – беларускі першадрукар 30

Тэст 6. Книгопечатание в Московском государстве и на Украине
в XVI–XVII вв. 36

Тэст 7. Книга в Западной Европе и Америке (XVII–XVIII вв.) 42

Тэст 8. Книга в России XVIII в. 47

Тэст 9. Книга в Западной Европе XIX–XX вв. 51

Тэст 10. Кніга на беларускіх землях у XVIII ст. 56

Тэст 11. Книга в России XIX – начала XX в. 61

Тэст 12. Кніга на Беларусі ў XIX–XXI стст. 66

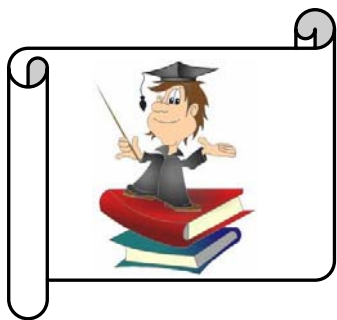
КОНТРОЛЬНЫЕ ТЕСТЫ 71

Варыянт 1 71

Варыянт 2 76

Варыянт 3 82

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ 89

ПРЕДИСЛОВИЕ

Учебная дисциплина «История книги и издательского дела» входит в цикл общепрофессиональных и специальных дисциплин и предназначена для студентов специальности 1-47 01 01 «Издательское дело». Основными задачами предмета являются: усвоение тенденции развития мирового редакционно-издательского дела; формирование теоретических и практических знаний в области исторического развития книги; выработка у студентов профессиональных навыков с учетом повышения редакционно-издательской и оформительской культуры издания.

Тестовый материал «История книги и издательского дела» является составной частью учебно-методического комплекса по одноименной дисциплине и предназначен для организации лабораторных занятий, самостоятельной работы студентов, а также для осуществления текущего и итогового контроля знаний будущих специалистов издательской отрасли. В нем в соответствии с темами учебного плана представлены тестовые задания, для выполнения которых требуется основательная теоретическая подготовка, эрудиция и умение самостоятельно обобщать известные факты в национальной и мировой истории издательского дела.

Имеющиеся учебные материалы (книги, презентации, видеофильмы), а также разработанные лекционные тексты определили язык тестовых заданий. Все контрольные тесты, которые касаются истории белорусского книгоиздания, темы «Узнікненне і развіццё пісьменнасці», созданы на белорусском языке, остальные семь тестов – на русском.

Структура тестовых заданий одинакова для всех тем. Это двадцать заданий закрытого типа (часть А), которые предусматривают выбор одного или больше (но не пять) правильных ответов, а также пять заданий (часть Б) открытого типа, требующих письменного развернутого ответа, где проверяется и оценивается не

только знание правильного ответа, но и стиль изложения, наличие орфографических, грамматических, пунктуационных ошибок.

Для выполнения одного теста отводится не больше 45 минут учебного времени. Для удобства выполнения и проверки ответов предлагается бланк ответов, который и сдается преподавателю.

Критерии оценки. Каждое правильно выполненное задание оценивается 4 (четырьмя) баллами. Если ответ является правильным на 50% и более (но не 100%), то за такой ответ ставится 2 (два) балла, если процент правильного ответа составляет меньше 50%, то за ответ выставляется 0 (нуль) баллов.

Набранные баллы	Оценка
95–100 баллов	10 (десять)
90–94 балла	9 (девять)
85–89 баллов	8 (восемь)
80–84 балла	7 (семь)
75–79 баллов	6 (шесть)
70–74 балла	5 (пять)
60–69 баллов	4 (четыре)
50–59 баллов	3 (три)
40–49 баллов	2 (два)
30–39 баллов	1 (один)

БЛАНК ОТВЕТОВ

Дата _____ Номер теста _____ Курс _____ Группа _____
ФИО студента _____
Количество набранных баллов _____ Оценка _____

Часть А

	1	2	3	4	5		1	2	3	4	5
A1.						A11.					
A2.						A12.					
A3.						A13.					
A4.						A14.					
A5.						A15.					
A6.						A16.					
A7.						A17.					
A8.						A18.					
A9.						A19.					
A10.						A20.					

Часть Б

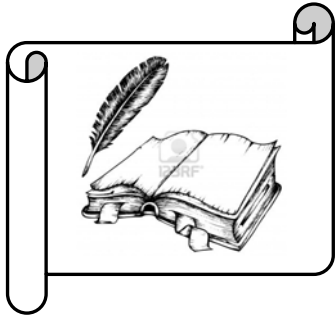
- Б1. _____

- Б2. _____

- Б3. _____

- Б4. _____

- Б5. _____

ТЕМАТИЧЕСКИЕ ТЕСТЫ

Тэст 1 ГІСТОРЫЯ КНІГІ І КНІЖНАЙ СПРАВЫ ЯК ГАЛІНА КНІГАЗНАЎСТВА

Частка А

А1. У якім усходнеславянскім рукапісным помніку ўпершыню сустракаецца слова «кніга» ў множным ліку?

- 1) «Слова пра паход Ігаравы» (1187 г.);
- 2) Астрамірава Евангелле (1056–1057 гг.);
- 3) «Жыцце Аўрамія Смаленскага» (каля 1240 г.);
- 4) «Аповесць мінулых гадоў» (каля 1113 г.);
- 5) Лаўрышаўскае Евангелле (XIV ст.).

А2. Гісторыя кнігі як вучэбная дысцыпліна вывучае:

- 1) гісторыю рукапіснай, друкаванай і электроннай кнігі;
- 2) тэматыку, тыпы кніг, іх узнікненне і развіццё;
- 3) моўна-вобразныя сродкі твораў;
- 4) умовы грамадскага бытавання кнігі (распаўсюджванне, захоўванне, выкарыстанне);
- 5) гісторыю сусветнай цывілізацыі.

А3. Адзначце, якія сацыялагічныя дадзеныя прымаюцца да ўвагі пры вывучэнні гісторыі кнігі падчас выкарыстання метаду статыстычных групавак:

- 1) кошт кнігі;
- 2) дэмаграфія насельніцтва;
- 3) аб'ём кнігавыдання;

- 4) культурны ўзровень насельніцтва;
- 5) этнічны склад грамадства.

A4. Суаднясіце назвы дапаможных навук, вынікамі даследавання якіх карыстаюцца гісторыкі кнігі, і значэнне гэтых тэрмінаў. Адзначце правільны адказ:

А) эпиграфіка	1) навука аб запісах і знаках на палях кнігі;
Б) маргіналістыка	2) раздзел філалагічнай навукі, які вывучае рукапісы з мэтай іх крытычнай праверкі і ўзнаўлення дакументаў і пісьмовых крыніц;
В) філіграналогія	3) навука аб вадзяных знаках на паперы;
Г) тэксталогія	4) навука аб асобных надпісах;
Д) сфрагістыка	5) навука аб пячатках і іншых знаках валодання.

- 1) А4Б1В3Г2Д5;
- 2) А4Б1В2Г5Д3;
- 3) А5Б4В3Г1Д2;
- 4) А5Б4В2Г1Д3;
- 5) А5Б4В3Г2Д1.

A5. Адзначце аўтара і назву абагульняльнай, багата ілюстраванай працы, у якой прасочваецца сусветная гісторыя кнігі са старажытных часоў да канца XII ст., а таксама падрабязна асвятляецца развіццё кнігавыдання і кніжнай справы ў Літве, Заходняй Беларусі і на Украіне:

- 1) А. И. Кирпичников «Очерк истории книги» (СПб., 1888);
- 2) Ф. И. Булгаков «Иллюстрированная история книгопечатания и типографского искусства» (СПб., 1889);
- 3) Л. И. Владимировас «История книги» (Вильнюс, 1979);
- 4) Е. И. Кацпржак «История письменности и книги» (М., 1955);
- 5) «История книги» (под ред. А. А. Говорова, Т. Г. Куприяновой. – М., 2001).

A6. Назавіце асноўныя галіны гісторыі кнігі і выдавецкай справы:

- 1) паліграфічная справа;
- 2) кніжны гандаль;
- 3) бібліятэчная справа,
- 4) мытная справа;
- 5) бібліяграфічная справа.

A7. Устанавіце аўтараў даследавання «Книгоиздательское дело в Белоруссии» (Минск, 1982):

- 1) М. А. Шамракова, И. Е. Баренбаум;
- 2) А. А. Говоров, Т. Г. Куприянова;
- 3) Л. И. Петровичева, З. М. Клецкая;
- 4) А. И. Назарова, В. И. Пичета;
- 5) А. А. Волк, А. И. Ракович.

A8. Адзначце імя і прозвішча беларускага гісторыка, якому належыць першае шырокамаштабнае даследаванне па гісторыі кніжнай культуры Беларусі «Гісторыя беларускай (крыўскай) кнігі» (Коўна, 1926):

- 1) Вацлаў Ластоўскі;
- 2) Юрый Лабынцаў;
- 3) Максім Гарэцкі;
- 4) Уладзімір Пічэта;
- 5) Яўхім Карскі.

A9. Назавіце энцыклапедычныя даведнікі, у якіх змяшчаецца інфармацыя адносна беларускай выдавецкай справы:

- 1) «Природа Белоруссии: попул. энцикл.» (Минск, 1989);
- 2) «Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі» (у 5 т., Мінск, 1988);
- 3) «Беларуская Энцыклапедыя» (Мінск, 2004);
- 4) «Республика Беларусь» (Минск, 2005. Т. 1; 2006. Т. 3);
- 5) «Францыск Скарына і яго час: энцыкл. давед.» (Мінск, 1988).

A10. Вызначце аўтара кнігі «Мастацтва кнігі Беларусі XX стагоддзя» (Мінск, 2007):

- 1) Н. Ю. Бярозкіна;
- 2) М. Р. Баразна;
- 3) І. В. Саверчанка;
- 4) Л. В. Ляўшун;
- 5) А. В. Мальдзіс.

A11. Вынікамі асэнсавання сучаснага стану кнігавыдання ў Беларусі (ад пачатку 1990-х гг.) сталі праведзеныя ў 1996 і 2006 гг. Міжнародныя навукова-практычныя канферэнцыі, паводле якіх выйшлі адпаведныя зборнікі. Адзначце назвы гэтых зборнікаў:

- 1) «Книжные культуры стран СНГ и Балтии: прошлое и настоящее» (2006);

- 2) «Праблемнае поле беларускай кнігазнаўчай навукі і адукацыі» (2008);
- 3) «Недзяржаўная выдавецкая дзейнасць у Беларусі: гісторыя і сучаснасць» (1997);
- 4) «Беларуская кніга ў кантэксце сусветнай кніжнай культуры» (2006. Ч. 1, 2);
- 5) «Развитие издательско-полиграфического комплекса Беларуси в условиях становления рыночных отношений» (2001).

A12. Адзначце лішняе.

Доктар педагагічных навук, прафесар Васіль Лявончыкаў лічыць, што аб'ём паняцця «беларуская кніга» носіць гетэрагенны (разнародны) характар і ахоплівае:

- 1) беларускамоўныя кнігі, выдадзеныя на тэрыторыі Беларусі і за яе межамі;
- 2) кнігі на іншых мовах (царкоўнаславянскай, лацінскай, рускай, польскай і інш.), напісаныя аўтарамі беларускага народа (ліцвінамі, беларусамі, заходнебеларусамі) і грамадзянамі Беларусі, незалежна ад месца іх выдання;
- 3) пераклады кніг беларускіх аўтараў на замежныя мовы і кніг замежных аўтараў на беларускую мову (з замежных моў);
- 4) кнігі, выдадзеныя выдавецтвамі і друкарнямі на тэрыторыі Беларускай дзяржавы і на беларускай этнічнай тэрыторыі, калі Беларусь не мела дзяржаўнасці;
- 5) кнігі, выдадзеныя за межамі этнічнай тэрыторыі Беларусі, фундатарамі якіх з'яўляюцца беларусы.

A13. Якія кнігі ў старажытнасці называліся «книги ратушные»?

- 1) зборнікі юрыдычных дакументаў;
- 2) метрычныя кнігі;
- 3) кнігі запісаў, звязаных з гарадскім самакіраваннем;
- 4) зборнікі дакументаў аб уладанні маёмасцю;
- 5) судовыя кнігі, у якія ўносіліся звесткі пра крадзяжы.

A14. Назавіце дзеяслоў, ад якога, на думку вучоных, этымалагічна ўтварылася слова «кніга»:

- 1) хацець;
- 2) ведаць;
- 3) чытаць;
- 4) імкнуцца;
- 5) старацца.

A15. Вынікам якой унікальнай уласцівасці чалавечага арганізма з'яўляецца кніга як сродак гістарычнага ўздзеяння?

- 1) напісанне;
- 2) каханне;
- 3) вязанне;
- 4) чытанне;
- 5) запамінанне.

A16. Выражэннем і вынікам якой важнай уласцівасці чалавецтва ёсць кніга?

- 1) камунікатыўнасць;
- 2) эстэтычнасць;
- 3) маральнасць;
- 4) дабрабыт;
- 5) бізнес.

A17. Як называецца агульнагістарычны метада даследавання гісторыі кнігі, у аснове якога ляжыць сістэма па расшукванні і ацэнцы гістарычных фактаў?

- 1) параўнальна-гістарычны метада;
- 2) эўрыстычны метада;
- 3) метада мадэлявання;
- 4) кнігазнаўчы метада;
- 5) літаратуразнаўчы метада.

A18. Узровень карыснасці кнігі для грамадства найперш вызначаецца двума фактарамі. Адзначце іх:

- 1) аб'ём кнігі;
- 2) колькасць ілюстрацый;
- 3) здольнасць да выражэння і захавання інфармацыі;
- 4) шматразовасць выкарыстання;
- 5) здольнасць да перадачы канкрэтнай інфармацыі.

A19. Што з'яўляецца першасным і галоўным стымулам развіцця кнігі?

- 1) запатрабаванасць грамадства ў інфармацыі;
- 2) развіццё тэхнічных сродкаў;
- 3) рост дабрабыту насельніцтва;
- 4) развіццё мовы;
- 5) імкненне чалавека да славы.

A20. Каго называюць бібліяфіламі?

- 1) асоб, якія збіраюць рэдкія і каштоўныя кнігі;
- 2) асоб, якія любяць чытаць;
- 3) асоб, якія вивучаюць бібліяграфію;
- 4) асоб, якія вивучаюць выдавецкую справу;
- 5) асоб, якія вивучаюць Біблію.

Частка Б

Б1. Закончыце фармулёўкі.

Як вядома, гісторыя кнігі цесна звязана з гісторыяй выдавецкай справы і кнігараспаўсюджвання – дысцыплінамі, якія спецыяльна і паглыблена вивучаюць формы і метады, асаблівасці рэдакцыйна-выдавецкага працэсу і кніжнага гандлю. Блізкімі да гісторыі кнігі з’яўляюцца **гісторыя бібліятэчнай справы**, якая вивучае ..., а таксама **гісторыя бібліяграфіі**, якая дае ўяўленне пра ...

Б2. Што абазначае тэрмін «бібліяпалістыка»?

Б3. Устанавіце адпаведнасць паміж тэрмінамі і іх значэннямі:

А) антыква	1) майстэрня па перапісванні кніг;
Б) піктаграфія	2) шрыфт, які быў спецыяльна распрацаваны ў XV ст. для выдання кніг антычных аўтараў і нагадваў старажытна-рымскае маюскульнае пісьмо, у якім выкарыстоўвалі толькі вялікія (загалоўныя) літары;
В) скрыпторый	3) друкарская або выдавецкая марка на кнізе;
Г) сігнет	4) парадкавая нумарацыя аркушаў рукапіснай кнігі або друкаванага выдання з дапамогай калонлічбаў, якія прастаўляюцца на палях знешняга або адваротнага боку аркуша;
Д) фаліяцыя	5) форма пісьма, у якой змест паведамлення перадаецца ў выглядзе малюнка або паслядоўнасці малюнкаў.

Б4. Назавіце чатыры вызначальныя крытэрыі перыядызацыі гісторыі кнігі.

Б5. Адзначце пяць асноўных вытворцаў кніжнай прадукцыі ў Беларусі на сучасным этапе.

Тэст 2

УЗНІКНЕННЕ І РАЗВІЦЦЁ ПІСЬМЕННАСЦІ

Частка А

А1. Як называлася ў індзейцаў Паўднёвай Амерыкі вузляковае пісьмо?

- 1) іерагліфічнае;
- 2) квіпу (кіпу);
- 3) клінапіс;
- 4) дэванагары;
- 5) бамбіцына.

А2. Што такое «піктаграфія»?

- 1) пісьмо, у якім кожны знак выражаў асобныя паняцці, ідэі;
- 2) пісьмо, у якім кожны знак быў падобны на маленькі цвік або калочак;
- 3) літарнае пісьмо;
- 4) рысуначнае пісьмо;
- 5) пісьмо, у якім кожны знак абазначаў склад.

А3. Якая бібліятэка, на думку вучоных, была самым багатым кніжным зборам антычнасці?

- 1) бібліятэка, заснаваная царом Асурбаніпалам (Ашурбаніпалам);
- 2) Рымская публічная бібліятэка;
- 3) Александрыйская бібліятэка цароў Пталемееў;
- 4) бібліятэка французскага караля Карла V у Луўры;
- 5) бібліятэка Івана Грознага ў Маскве.

А4. Адзначце, на якой стадыі развіцця пісьма з'явілася кніга ў сучасным разуменні гэтага паняцця:

- 1) на стадыі вуснай камунікацыі;
- 2) на стадыі прадметнага або ўмоўнага пісьма;
- 3) на стадыі піктаграфічнага пісьма;
- 4) на стадыі ідэаграфічнага (лагаграфічнага) пісьменства;
- 5) на стадыі гукавога пісьма.

A5. Назавіце, дасягненнем якой цывілізацыі прынята лічыць вынаходніцтва пісьменнасці на гліняных шыльдачках:

- 1) індзейцаў мая;
- 2) шумерскай;
- 3) егіпецкай;
- 4) грэчаскай;
- 5) фінікійскай.

A6. Самыя раннія папірусныя скруткі, якія дайшлі да нас, даціруюцца III тыс. да н. э. Вызначце, дзе першапачаткова яны былі распаўсюджаны:

- 1) Егіпет;
- 2) Грэцыя;
- 3) Персія;
- 4) Рым;
- 5) Вільня.

A7. З чаго вырабляўся пергамен?

- 1) сцябліны раслін, ачышчаныя ад кары;
- 2) абпаленая гліна;
- 3) раздроблены камень;
- 4) высушаны бамбук;
- 5) скура маладых жывёл (цялят, коз, авечак, кролікаў).

A8. У якіх народаў найбольшае распаўсюджванне атрымалі берасцяныя кнігі?

- 1) народы Афрыкі;
- 2) старажытныя германцы;
- 3) старажытныя славяне;
- 4) народы Паўночнай Індыі;
- 5) старажытныя рымляне.

A9. У эпоху сярэднявечча і ў наш час не зніжаецца цікавасць да твораў старажытных арабскіх аўтараў. Назавіце найбольш вядомыя творы гэтых аўтараў, якія арабскія кніжнікі лічылі ўзорам «культуры дэмаса»:

- 1) гераічны эпас «Песня аб Нібелунгах»;
- 2) прыгодніцкая адысея «Пра Сіндбада-марахода»;
- 3) «Талмуд»;
- 4) навелы «Тысяча і адна ноч»;
- 5) «Махабхарата».

A10. Адзначце, як называлася першая ксілаграфічная кніга, вырабленая ў 868 г. «ради поминовения усопших родителей своих»:

- 1) «Книга пирамид»;
- 2) «Книга мертвых»;
- 3) «Книга саркофагов»;
- 4) «Рамайна»;
- 5) «Алмазная сутра».

A11. Вызначце правільныя сцвярджэнні:

- 1) адным з вядомых ксілаграфічных выданняў у Еўропе была «Біблія бедных», распаўсюджаная ў эпоху сярэднявечча; яна ўяўляла сабой шырокафарматныя лісты з выявамі біблейскіх сцэн і персанажаў і тлумачальнымі надпісамі;
- 2) ксілаграфічныя кнігі былі распаўсюджаны надзвычай шырока, аднак ужо ў XIII ст. яны сышлі з кніжнага рынку;
- 3) ксілаграфічныя кнігі ў сярэдзіне XV ст. атрымалі распаўсюджванне ва ўсёй Заходняй Еўропе; цэнтрамі іх вытворчасці былі Паўночная Германія і Галандыя;
- 4) ксілаграфічную кнігу ўпершыню знайшлі ў Паўднёвай Амерыцы;
- 5) у Еўропе ксілаграфічныя кнігі з'явіліся ў эпоху позняга Адраджэння.

A12. У якой краіне з'явілася першая кніга з філігранню?

- 1) Германія;
- 2) Англія;
- 3) Іспанія;
- 4) Італія;
- 5) Францыя.

A13. Дзе быў знойдзены вядомы «Разецкі камень»?

- 1) Англія;
- 2) Францыя;
- 3) Італія;
- 4) Егіпет;
- 5) Грэцыя.

A14. Назавіце горад, пры раскопках якога быў знойдзены самы ранні літарны алфавіт:

- 1) Угарыт;
- 2) Ханаан;
- 3) Вавілон;
- 4) Пергам;
- 5) Александрыя.

A15. Як называўся літарна-складовы алфавіт у Індыі?

- 1) глаголіца;
- 2) квіпу (кіпу);
- 3) клінапіс;
- 4) дэванагары;
- 5) бамбіцына.

A16. Яку прыкладную колькасць алфавітаў выкарыстоўваюць сёння народы свету?

- 1) 5000;
- 2) 8000;
- 3) 15 000;
- 4) 1000;
- 5) 100 000.

A17. У якім горадзе ў XIX ст. пры раскопках была знойдзена клінапісная бібліятэка?

- 1) Ніневія;
- 2) Ханаан;
- 3) Вавілон;
- 4) Пергам;
- 5) Александрыя.

A18. На якім матэрыяле была напісана Папская була (1022 г.)?

- 1) тканіна;
- 2) гліна;
- 3) папірус;
- 4) папера;
- 5) бяроза.

A19. З якога матэрыялу была наладжана масавая вытворчасць кніг у Старажытным Кітаі?

- 1) тканіна;
- 2) гліна;

- 3) бамбук;
- 4) папера;
- 5) пергамен.

A20. Якія народы, акрамя славян, выкарыстоўвалі берасцяныя кнігі?

- 1) японцы;
- 2) кітайцы;
- 3) арабы;
- 4) егіпцяне;
- 5) індзейцы.

Частка Б

Б1. Устаўце патрэбныя лічбы, каб атрымаўся схематычны працэс эвалюцыі пісьма:

Прадмет → ___ → ___ → ___ → ___ → ___.

- 1) сілабічны знак;
- 2) малюнак;
- 3) літара;
- 4) выява прадмета;
- 5) ідэаграма.

Б2. Запішыце чатыры асноўныя стымулы развіцця пісьменнасці, на якія звяртаюць увагу сучасныя даследчыкі.

Б3. Закончыце сказ.

Мяккімі носьбітамі інфармацыі ў рукапісны перыяд былі ...

Б4. Устаўце прапушчаную інфармацыю.

Біблія як твор раздзяляецца на дзве часткі: ... і Новы Запавет. Новы Запавет уключае ў сябе свяшчэнную гісторыю да наступлення нашай эры. У яго склад уваходзяць чатыры Евангеллі, якія называюцца па імёнах мяркуемых аўтараў або складальнікаў: ад ..., ад ..., ад ..., ад ...

Б5. Апішыце тэхніку ксілаграфіі.

Тэхніка ксілаграфіі была прастай: на ...

Тест 3

СЛАВЯНСКАЯ РУКОПИСНАЯ КНИГА

Часть А

А1. Отметьте правильные варианты ответов:

К памятникам материальной культуры, подтверждающим существование дохристианской письменности у славян, относятся:

- 1) надписи на стенах и керамических плитах церкви болгарского царя Симеона в бывшей столице Болгарии Преславле;
- 2) загадочные «причерноморские знаки», открытые в середине XIX в. в Херсоне, Керчи, Ольвии и других местах греческого поселения;
- 3) надписи на стенах городской ратуши в Минске;
- 4) «алекановская» надпись из 14 знаков, нанесенная на глиняный сосуд X–XI вв., который был найден в 1847 г. во время раскопок у села Алеканово под Рязанью;
- 5) изобразительный символический орнамент, обнаруженный на вазах и кувшинах, найденных при раскопках на территории Волыни и близ Киева и относящихся к памятникам так называемой «черняховской культуры» (II–IV вв.).

А2. Создателями упорядоченной славянской азбуки были:

- 1) греческий ученый монах Константин Философ (Кирилл);
- 2) арабский путешественник и ученый Ибн Фадлан;
- 3) греческий ученый монах Мефодий;
- 4) греческий епископ Титмар;
- 5) киевский князь Ярослав Мудрый.

А3. Выберите верные суждения:

- 1) единый для древнерусского государства кириллический алфавит утверждается повсеместно на Руси с принятием христианства (989 г.);
- 2) берестяные грамоты свидетельствуют о том, что грамотность на Руси уже в XI в. носила бытовой, житейский характер и была не привилегией духовенства и знати;
- 3) при Ярославе Мудром Библия была полностью переведена с греческого на древнерусский язык;

4) среди переводной исторической литературы большой популярностью в Древней Руси (XI–XII вв.) пользовались роман «Александрия» и «Повесть о разорении Иерусалима» Иосифа Флавия;

5) от X в. до нас не дошел ни один крупный памятник письменности Древней Руси в форме книги, поскольку оригинальная письменность существовала только в виде юридических и административных актов, договоров, грамот и тому подобных документов деловой письменности.

A4. Укажите, в каком произведении XII в. рассказывается, «...откуда есть пошла Руськая земля. Кто в Киеве нача перви княжити и откуда Руськая земля стала есть»:

- 1) «Слово о полку Игореве»;
- 2) «Сказание о крещении и кончине Ольги»;
- 3) «Поучение Владимира Мономаха»;
- 4) «Повесть временных лет»;
- 5) «Изборник Святослава».

A5. Переписывание книг в Древней Руси считалось богоугодным делом. Как говорили в старину, от книгописания «трое благо получиши». Отметьте эти «блага»:

- 1) «учиша сам читати»;
- 2) «от своих трудов питаеши»;
- 3) «праздного беса изгониши»;
- 4) «здоровье физическое прибавляши»;
- 5) «с Богом беседовать имаши».

A6. Назовите, какого цвета краски использовались в Древней Руси для написания заголовков, инициалов, заглавных букв:

- 1) краска оранжево-красного цвета, ртутного происхождения – киноварь;
- 2) черная краска, изготавливаемая с добавлением сажи;
- 3) красная краска с желтоватым оттенком, имевшая свинцовый состав, – сурик;
- 4) светло-желтая краска – охра;
- 5) ультрамариновая, зеленая краска – лазорь.

A7. Соотнесите термины и дефиниции. Укажите номер правильного ответа:

А) устав	1) декоративное письмо, которое служило для написания названий рукописей и различных изречений; отличительные черты: разнообразные сочетания букв (сокращения) и украшения, выполненные в определенном стиле;
Б) полуустав	2) форма кириллического письма рукописей, где допускается нарушение правильности расстояния между буквами, часто встречаются лигатуры, много титлов, используемых для обозначения сокращенных слов, наличие «сил» – знаков ударения, применявшихся по образцу греческой системы ударения;
В) скоропись	3) элементы книги, служащие для ее украшения;
Г) вязь	4) форма кириллического письма, характеризующаяся многообразными начертаниями одних и тех же букв, связным написанием соседних букв, вытянутостью окончаний букв за пределы строки, вызванной свободным нажимом и взмахом пера;
Д) орнамент	5) древнейшая форма кириллического письма рукописей, для которого характерны следующие особенности: форма букв, приближенная к квадрату, единичные случаи сокращений (аббревиатур) и надстрочных знаков.

- 1) А5Б2В4Г3Д1;
- 2) А5Б2В4Г1Д3;
- 3) А2Б5В4Г1Д3;
- 4) А2Б4В1Г5Д3;
- 5) А4Б2В5Г3Д1.

А8. Назовите элементы, которые входили в орнамент рукописных книг Древней Руси:

- 1) подставки;
- 2) заставки;
- 3) концовки;
- 4) инициалы;
- 5) украшения на полях (цветки).

А9. Укажите памятники книжной письменности Древней Руси XI–XIII вв.:

- 1) Остромирово Евангелие;
- 2) «Изборник Святослава»;
- 3) Лавришевское Евангелие;
- 4) «Домострой»;
- 5) «Часовник» Ивана Федорова и Петра Мстиславца.

A10. Какие памятники книжной письменности были созданы на Руси в XIV–XV вв.?

- 1) «Житие преподобной Ефросинии Полоцкой»;
- 2) Саввина книга;
- 3) Лаврентьевская летопись;
- 4) Ипатьевская летопись;
- 5) Геннадиевская Библия.

A11. Отметьте, в каком веке в России появились писцы-профессионалы (площадные писцы) и начинает развиваться книжная торговля:

- 1) XIII в.;
- 2) XIV в.;
- 3) XV в.;
- 4) XVI в.;
- 5) XVII в.

A12. Какие крупные памятники общерусской национальной культуры были созданы в XVI в.?

- 1) Полоцкое Евангелие;
- 2) Архангельское Евангелие;
- 3) Великие Четьи-Минеи, созданные по инициативе митрополита Макария;
- 4) «Летопись великих князей литовских»;
- 5) Никоновский летописный свод.

A13. Укажите, какого епископа, создавшего целый ряд Слов, притчей, современники называли белорусским Златоустом:

- 1) Николай Гусовский;
- 2) Франциск Скорина;
- 3) Кирилл Туровский;
- 4) Леонтий Карпович;
- 5) Василий Тяпинский.

A14. Отметьте верные утверждения:

- 1) зарождение русской периодической печати, родоначальником которой считаются рукописные «Куранты», или «Вести», относится к XVII в.;
- 2) центрами производства рукописной книги, как правило, были монастыри;
- 3) основным материалом для создания рукописной книги на территории Беларуси, России, Украины в XVII–XVIII вв. по-прежнему был пергамен;
- 4) своеобразные фармацевтические рукописные книги на Руси назывались «травниками»;
- 5) белорусскоязычные книги, написанные арабской графикой, современные исследователи называют «ирмолой».

A15. Соотнесите даты и названия рукописных книг Беларуси. Запишите номер правильного ответа:

А) XI в.	1) Оршанское Евангелие;
Б) XIII–XIV вв.	2) Сапеговское Евангелие;
В) XV в.	3) Туровское Евангелие;
Г) XVI в.	4) Супрасльский Ирмолой;
Д) XVII в.	5) Радзивилловская летопись.

- 1) А5Б2В4Г3Д1;
- 2) А5Б2В4Г1Д3;
- 3) А2Б5В4Г1Д3;
- 4) А3Б1В5Г2Д4;
- 5) А3Б2В5Г4Д1.

A16. Укажите общеполорусские летописи, созданные в XV–XVII вв.:

- 1) Никоновский летописный свод;
- 2) «Летопись великих князей литовских»;
- 3) «Хроника Быховца»;
- 4) «Книга Степенная Царского родословия»;
- 5) Баркулабовская летопись.

A17. Отметьте три большие группы книг, бытовавших на Руси в домонгольское время:

- 1) богослужебные книги;
- 2) книги по ведению домашнего хозяйства;
- 3) религиозные «четы»;

- 4) полусветская и светская литература;
- 5) фантастическая литература.

A18. Как называлась рукописная книга XVI в., в которой содержались наставления, регламентирующие жизнь состоятельного горожанина, нормы общественного, религиозного и главным образом семейно-бытового поведения?

- 1) «Книга Степенная Царского родословия»;
- 2) «Златоструй»;
- 3) Киево-Печерский патерик;
- 4) Сийское Евангелие;
- 5) «Како дом свой добре строити» («Домострой»).

A19. Укажите новые для старобелорусской литературы жанры, возникшие в XVI–XVII вв.:

- 1) летописи;
- 2) мемуары;
- 3) дневники («дыярыўшы»);
- 4) апокрифы;
- 5) житии.

A20. Что такое «церы»?

- 1) записи, выцарапанные на стенах сооружений;
- 2) способ счета, при котором числовые «записи» производились посредством раскладывания по особым правилам мелких предметов (камешков, плодовых косточек и пр.) на какой-нибудь ровной поверхности (земле, столе, доске и т. п.);
- 3) долговые записи на деревянных бирках;
- 4) небольшие дощечки с бортиками по краям;
- 5) берестяные грамоты.

Часть Б

Б1. Запишите в именительном падеже, как звали болгарского ученого монаха X в., а также название его труда, в котором была изложена история создания славянской азбуки.

Б2. Приведите название важнейшего юридического документа Древней Руси (XI–XII вв.).

Б3. В XI в. на Руси появляется первый (переводной с греческого языка) список «отреченных» книг под названием «Богословец от словес», за чтение которых церковь угрожала земными и небесными карами. Укажите основные виды и жанры литературы, которые значились в этом списке.

Б4. Запишите:

- 1) как называлась в рукописной книге раскрашенная от руки иллюстрация, помещаемая в тексте или на отдельных листах;
- 2) что изображалось на этих иллюстрациях;
- 3) как назывались рукописи, украшенные такими иллюстрациями.

Б5. В древних рукописных книгах на Руси существовало пять орнаментных стилей. Назовите их и дайте краткую характеристику.

Тест 4

НАЧАЛО КНИГОПЕЧАТАНИЯ В ЕВРОПЕ (XV–XVI ВВ.)

Часть А

А1. Когда И. Гутенберг напечатал свою первую Библию, называемую 42-строчной?

- 1) 1395–1400 гг.;
- 2) 1425–1430 гг.;
- 3) 1450–1455 гг.;
- 4) 1470–1475 гг.;
- 5) 1500–1505 гг.

А2. Укажите, какие элементы входили в состав сплава, разработанного Иоганном Гутенбергом:

- 1) золото;
- 2) олово;
- 3) магний;
- 4) свинец;
- 5) сурьма.

A3. Вторая половина XV в. была временем триумфального шествия книгопечатания по Европе. Назовите две страны, где после Германии появились первые печатные книги:

- 1) Италия;
- 2) Англия;
- 3) Польша;
- 4) Швейцария;
- 5) Франция.

A4. Отметьте одну из первых иллюстрированных книг после изобретения книгопечатания, которая была украшена гравюрами Альбрехта Дюрера:

- 1) «История деяний и памятников церковных»;
- 2) грамматика латинского языка Элия Доната;
- 3) «Календарь» Региомонтана из Кенигсберга;
- 4) «Галатея» Ф. Сервантеса (1584);
- 5) «Корабль дураков» С. Бранта (Базель, 1494).

A5. Выберите верные утверждения:

- 1) гравюра на меди, которая стала родоначальницей глубокой печати, была изобретена в Италии;
- 2) книги, изданные до 1500 г., принято называть палеотипы, поллатыни – «в колыбели», т. е. в колыбели книгопечатания; европейские книги, напечатанные с 1501 по 1550 г. включительно, обычно именуется инкунабулы, т. е. старинные издания;
- 3) чтобы конкуренты не могли подделать его издания, Альд Мануций рассылал каталоги с указанием цен, помещал на книгах издательскую марку – изображение дельфина, обвившегося вокруг якоря;
- 4) первые книги, напечатанные кириллицей для православных славян, появились в Кракове в конце XV в., их печатником был Швайпольт Фиоль, родом из немецкой земли Франконии;
- 5) в 1516 г. в Праге открылась славянская типография, которую основал ученый-медик, выпускник Краковского университета Франциск Скорина.

A6. Отметьте книги, изданные Ш. Фиолем:

- 1) Октоих (1491);
- 2) Часослов (1491);
- 3) Триодь постная и Триодь цветная (1493);

- 4) Букварь (1494);
- 5) Псалтырь (1495).

А7. Соотнесите левую и правую часть таблицы. Укажите номер правильного ответа:

А) Антверпен	1) Альд Мануций (1450–1515);
Б) Венеция	2) семья печатников по фамилии Этьенн;
В) Германия	3) Христофор Плантен (1514–1580);
Г) Франция	4) Джон Дей (1522–1584);
Д) Англия	5) Яков Краузе.

- 1) АЗБ1В2Г5Д4;
- 2) АЗБ1В5Г2Д4;
- 3) А1Б2В3Г4Д5;
- 4) А4Б5В1Г2Д3;
- 5) АЗБ1В5Г4Д2.

А8. Укажите печатные книги И. Гутенберга, которые, по утверждению многих исследователей, являются первыми произведениями мастера:

- 1) Псалтырь;
- 2) «История деяний и памятников церковных»;
- 3) астрологический календарь;
- 4) папские индульгенции;
- 5) грамматика латинского языка Элия Доната.

А9. Отметьте особенности становления издательского дела в Европе в XVI в.:

- 1) печатать книги мог любой желающий, не взирая на их содержание и читательскую аудиторию;
- 2) феодальные монархи и папство всеми мерами старались подчинить себе развивающееся книгоиздательство (еще в 1515 г. Папа Римский издал буллу (указ), в который вводил политический и цензурный контроль всех готовящихся к печати книг);
- 3) положение автора было бесправно, он целиком зависел от издателя;
- 4) типографию или книжную лавку разрешалось открывать тому, кто приобретет «королевскую привилегию» (лицензию);
- 5) книгоноши имели право торговать только календарями и картинками.

A10. Укажите книги первых веков европейского книгопечатания, вошедшие в золотой фонд мировой культуры:

- 1) Э. Роттердамский «Похвала глупости»;
- 2) И. В. Гёте «Страдания юного Вертера»;
- 3) Т. Мор «Утопия»;
- 4) Стендаль «Красное и черное»;
- 5) Ш. Костера «Тиль Уленшпигель».

A11. В каком веке было издано первое собрание пьес У. Шекспира?

- 1) XIII в.;
- 2) XIV в.;
- 3) XV в.;
- 4) XVI в.;
- 5) XVII в.

A12. Представители какой нации привезли бумагу в Европу?

- 1) испанцы;
- 2) французы;
- 3) китайцы;
- 4) арабы;
- 5) японцы.

A13. Из какого материала в XV в. в Корее изготавливались наборные литеры?

- 1) золото;
- 2) железо;
- 3) бронза;
- 4) олово;
- 5) медь.

A14. В каком городе родился Иоганн Гутенберг?

- 1) Мюнхен;
- 2) Гамбург;
- 3) Майнц;
- 4) Бремен;
- 5) Берлин.

A15. Чем занимался Гутенберг в Страсбурге?

- 1) выделкой зеркал;
- 2) переписыванием книг;

- 3) изготовлением гравюр;
- 4) изготовлением ювелирных украшений;
- 5) ухаживал за садом епископа.

A16. Сколько строк на странице содержала Библия Гутенберга?

- 1) двадцать четыре;
- 2) тридцать;
- 3) сорок;
- 4) сорок две;
- 5) пятьдесят.

A17. В каком городе основал свою типографию Альд Мануций?

- 1) Рим;
- 2) Верона;
- 3) Венеция;
- 4) Болонья;
- 5) Турин.

A18. Укажите, в каком городе были напечатаны первые инкунабулы на кириллице:

- 1) Варшава;
- 2) Прага;
- 3) Краков;
- 4) Вильня;
- 5) Москва.

A19. В каком году начала действовать Черногорская типография в Цетинье?

- 1) 1350 г.;
- 2) 1450 г.;
- 3) 1494 г.;
- 4) 1550 г.;
- 5) 1700 г.

A20. Кто сыграл важную роль в становлении книгопечатания в Англии?

- 1) Христофор Плантен;
- 2) Робин Этьенн;
- 3) Джон Дей;
- 4) Швайпольт Фиоль;
- 5) Альд Мануций.

Часть Б

Б1. Запишите три преимущества книгопечатания по сравнению со всеми существовавшими ранее способами передачи языковой и речевой информации.

Б2. Расскажите, что изобрел И. Гутенберг.

Б3. Каковы основные итоги развития европейского книгопечатания XV–XVI вв.?

Б4. Чем прославился печатник Швайпольт Фиоль?

Б5. Прочтите стихотворение Галины Бульки, посвященное ученику Иоганна Гутенберга. Запишите его имя и фамилию, а также изобретателем чего он был.

ГАРТ

Пад гатычным скляпеннем Майнца
У маленькай майстэрні гулкай
Гартаваліся рукі працай,
Гартавалася праца думкай.

Бег свінец ваўком шэра-сінім
Да сурмы – чырвонага воўка.
Сплаў крамяны – яднання сімвал –
Пляскатаў у паветры волкім.

Роў у печы агонь гартанна,
Іскра літару адлівала,
А вада энергіяй таннай
Надавала гарту трываласць.

І друкарскі станок парыпваў,
І гартэнзія адцвітала –
Абляталі лісты старыя.
...Горда кнігу рука гартала.

Узнімаўся ў вышэйшым гарце
Стос цяжкі лістоў друкаваных.
Гартавалася сэрца майстра
Геніяльнасці загартаванасць.

Тэст 5

ФРАНЦЫСК СКАРЫНА – БЕЛАРУСКІ ПЕРШАДРУКАР

Частка А

A1. Колькі кніг Бібліі пераклаў і пракаменціраваў Ф. Скарына?

- 1) пятнаццаць;
- 2) дваццаць;
- 3) дваццаць тры;
- 4) дваццаць пяць;
- 5) дваццаць дзевяць.

A2. Якая кніга Бібліі, надрукаваная Ф. Скарынам, была першай?

- 1) «Первыи книги Моисеовы, рекомыи... Бытья»;
- 2) «Книга Иисуса Навина»;
- 3) «Притчи Соломона»;
- 4) «Песни царя Давида, еже словуть Псалтырь»;
- 5) «Книги святого пророка Божия Даниила».

A3. Суаднясіце тэрміны і дэфініцыі:

А) акафіст	1) кніга, якая змяшчае тэксты нязменных малітваў сутачнага богаслужбовага кола;
Б) інкунабула	2) біблейская кніга Старога Завета, якая складалася са 150 (151) песень;
В) часасловец	3) старажытны дыдактычна-алегарычны жанр фальклору і літаратуры, які вельмі блізкі да байкі, мае маральнае або рэлігійнае павучанне;
Г) прытча	4) кніга, выдадзеная ў Еўропе ад пачатку кнігадрукавання да 1501 г.;
Д) псалтыр	5) асобая хвалебная песня (гімн) у гонар Бога, Божай Маці або святых, якая выконвалася толькі стоячы.

- 1) А1Б4В5Г3Д2;
- 2) А2Б4В1Г3Д5;
- 3) А3Б4В1Г5Д2;
- 4) А4Б5В3Г2Д1;
- 5) А5Б4В1Г3Д2.

A4. Вызначце правільныя сцвярджэнні:

- 1) «Малая падарожная кніжка» – гэта агульны заглавак сукупнасці выданняў Ф. Скарыны на царкоўнаславянскай мове;
- 2) «Малая падарожная кніжка» – гэта назва адной кнігі Ф. Скарыны на старабеларускай мове;
- 3) свае кнігі Ф. Скарына адрасаваў пэўнай карпарацыі або саслоўю, як гэта рабілі сярэдневяковыя аўтары;
- 4) пражскія выданні Ф. Скарыны надрукаваны ў 4-ю, Апостал – у 8-ю долю ліста, што рабіла іх зручнымі ў карыстанні;
- 5) віленскія выданні Ф. Скарыны ў адрозненне ад пражскіх усе двухкаляровыя.

A5. Даследчыкі адзначаюць, што ў кніжным мастацтве Ф. Скарыны асаблівае месца займае першы ва Усходняй Еўропе біблейскі цыкл ілюстрацый – 52 адбіткі (з 47 дошак), якія сталі выяўленчымі інтэрпрэтацыямі Свяшчэннага Пісання. Адзначце назвы ілюстрацый, якія, паводле класіфікацыі Л. Ц. Баразны, змешчаны ў кнізе «Гравюры Францыска Скарыны», адносяцца да першай (тытульнай) групы:

- 1) «Юдзіф»;
- 2) «Дачка фараона і Майсей»;
- 3) «Стварэнне свету»;
- 4) «Цар Давід»;
- 5) «Данііл перамагае льва».

A6. Адзначце факты, якія адносяцца да дзейнасці Ф. Скарыны як рэдактара:

- 1) выкарыстанне Радзівілаўскай Бібліі, якая служыла ўзорам для пераймання;
- 2) выкарыстанне адсылак на іншыя месцы Бібліі тыпу «зри нижеи положено знайдеши»;
- 3) выкарыстанне глосаў;
- 4) стварэнне прадмоў, пасляслоўяў, аргументаў, анатацый;
- 5) раздача сваіх выданняў бедным бясплатна.

A7. Што ўпершыню здзейсніў Ф. Скарына ў славянскім кірылаўскім кнігадрукаванні?

- 1) для аздаблення кнігі выкарыстаў застаўкі, канцоўкі, ініцыялы;
- 2) скарыстаў больш дакладную пагінацыю (аркушавую замест сшыткавай);

- 3) выкарыстоўваў гравюры;
- 4) ужыў ярка-чырвоны колер (кінавар), які нёс не толькі дэкаратыўную, але і сэнсавую нагрузку;
- 5) увёў тытульны ліст.

A8. Вядома, што існуюць два адбіткі партрэта Ф. Скарыны, якія маюць аднолькавую кампазіцыю, але адрозніваюцца наяўнасцю/адсутнасцю відарыса пчалы. Назавіце кнігі, у якіх гэтыя партрэты змешчаны:

- 1) Апостал;
- 2) кніга «Юдзіф»;
- 3) кніга «Ісус Сірахаў»;
- 4) чацвёртая кніга «Царстваў»;
- 5) кніга «Іоў».

A9. Адзначце, які шрыфт узяў за аснову і мадыфікаваў адпаведна друкарскаму мастацтву Ф. Скарына:

- 1) паўстаў беларускіх рукапісаў;
- 2) устаў беларускіх рукапісаў;
- 3) арабскую вязь;
- 4) скорapis беларускага справаводства;
- 5) гатычны шрыфт Бібліі Гутэнберга.

A10. Вызначце стылі, у якіх выкананы дрэварыты Ф. Скарыны:

- 1) рамантызм;
- 2) класіцызм;
- 3) готыка;
- 4) асветніцтва;
- 5) рэнесанс.

A11. Назавіце выданні, якія склалі змест «Малой падарожнай кніжкі»:

- 1) словы-казанні і жыцці святых;
- 2) Псалтыр і Часасловец;
- 3) «Шасцідневец»;
- 4) 8 акафістаў і 10 канонаў;
- 5) «Саборнік», які ўключаў «Святцы» і «Пасхалію» са звесткамі з астраноміі і грамадзянскага календара.

A12. Якія творы складаюць аснову літаратурна-публіцыстычнай спадчыны Ф. Скарыны, дзе адлюстраваны яго гра-

мадска-палітычныя, філасофскія, прававыя, педагагічныя і літаратурна-эстэтычныя погляды?

- 1) «Дыярыўш»;
- 2) бібліяграфічнае апісанне Бібліі;
- 3) паэмы і балады;
- 4) прадмовы да кніг Бібліі;
- 5) Катэхізіс.

A13. Вядома, што Ф. Скарына напісаў 61 пасляслоўе. Адзначце, што змяшчаў першадрукар у гэтых тэкстах:

- 1) тлумачэнне пра мэту выдання кнігі, яе грамадскае і выхаваўчае значэнне;
- 2) пахвалу Богу;
- 3) інфармацыю пра заканчэнне кнігі, а ў некаторых – гістарычныя каментарыі;
- 4) звесткі пра выдаўца, рэдактара і перакладчыка, месца выдання;
- 5) падзяку мецэнатам Якубу Бабічу і Багдану Онькаву.

A14. Назавіце прадметы, якія ёсць на гравюрным партрэце Ф. Скарыны:

- 1) царкоўны крыж;
- 2) пясочны гадзіннік;
- 3) ксілаграфічныя дошкі;
- 4) вілы і граблі;
- 5) кошыкі і збаны.

A15. Гэту кампазіцыю, якая сустракаецца ў выданнях Ф. Скарыны не менш як 30 разоў, даследчыкі называюць гербам першадрукара, экслібрысам, друкарскім сэгнетам, талісманам. Адзначце апісанне гэтай кампазіцыі:

- 1) відарыс медыцынскіх шаляў і зёлак;
- 2) выява тагачаснага друкарскага станка і наборшчыка;
- 3) відарыс зорак і месяца;
- 4) відарыс Полацка;
- 5) відарыс сонца і месяца.

A16. Суаднясіце тэрміны і дэфініцыі, якія выкарыстоўваюцца пры апісанні выданняў Ф. Скарыны. Адзначце правільны варыянт адказу:

А) віньетка	1) па-мастацку аформлены кніжны знак, які наклеіваецца на ўнутраным баку вокладкі кнігі і паказвае на прыналежнасць яе ўладальніку;
Б) секулярызацыя	2) злучэнне ў адну выяву пачатковых літар імені (радзей імя па бацьку) і прозвішча, злучанае з дапамогай вязі паміж літарамі;
В) застаўка	3) аздабленне ў выглядзе невялікага малюнка, арнамента на загаловачным лісце кнігі, у пачатку або ў канцы раздзела;
Г) экслібрис	4) працэс памяншэння ўплыву рэлігіі на жыццё грамадства;
Д) вензель	5) малюнак на шырыню старонкі ў пачатку кнігі, раздзела.

- 1) А5Б2В4Г3Д1;
- 2) А3Б4В5Г1Д2;
- 3) А3Б2В4Г5Д1;
- 4) А3Б4В5Г2Д1;
- 5) А2Б4В5Г1Д3.

А17. Назавіце кнігу, у якой маюцца наступныя радкі: «Понеже от прирочения звери, ходящие в пустыни, знают ямы своя; птицы, летающие по въздуху, ведают гнезда своя...»:

- 1) «Притчи Соломона царя Израилева, сына Давидова»;
- 2) «Книга Иисуса Навина»;
- 3) «Книги Иудиф-вдовици»;
- 4) «Книги Судей»;
- 5) Апостол.

А18. Адзначце часткі, з якіх звычайна складаліся прадмовы Ф. Скарыны:

- 1) агульная характарыстыка зместу і структуры кнігі, яе аўтараў і герояў;
- 2) тлумачэнне адносна прынцыпаў перакладу і выдання;
- 3) агульная характарыстыка тагачаснага выдавецкага працэсу;
- 4) указанне на чытацкі адрас;
- 5) указанне на цану і тыраж выдання.

А19. Суаднясіце аўтараў і назвы твораў, прысвечаных Ф. Скарыне. Адзначце правільны варыянт адказу:

А) А. Клышка	1) «Скарынін сын з Полацка»;
Б) А. Лойка	2) «Францыск Скарына, альбо Як да нас прыйшла кніга»;
В) А. Петрашкевіч	3) «Падуанскі студэнт»;
Г) М. Грамыка	4) «Напісанае застаецца»;
Д) Я. Дыла	5) «Францыск Скарына, або Сонца маладзіковае».

- 1) А5Б2В1Г3Д4;
- 2) А2Б5В1Г3Д4;
- 3) А5Б2В4Г1Д3;
- 4) А2Б5В4Г1Д3;
- 5) А5Б4В3Г2Д1.

А20. Графіка кніг і шрыфт Ф. Скарыны мелі ўплыў на далейшае развіццё мастацтва беларускай кнігі. Адзначце выданні, для якіх малюнак шрыфту Ф. Скарыны стаў узорам:

- 1) «Песня пра зубра» Міколы Гусоўскага;
- 2) Лаўрышаўскае Евангелле;
- 3) «Катэхізіс» Сымона Буднага;
- 4) «Буквар» Івана Фёдарова;
- 5) «Евангелле» Васіля Цяпінскага.

Частка Б

Б1. Я. Л. Неміроўскі адзначаў, што «Малая падарожная кніжка» на-брана віленскім шрыфтам Францыска Скарыны, вышыня 10 рад-коў якога складае 52–53 мм. Такім чынам, кегль віленскай гарнітуры – каля 14 тыпаграфічных пунктаў, што адпавядае сучас-наму шрыфту ў памеры «міталь». Запішыце, якія чатыры асноўныя тыпапамеры ўваходзілі ў састаў гарнітуры.

Б2. Працэс стварэння гравюр складаўся з трох этапаў. Запішыце гэтыя этапы.

Б3. Суаднясіце даты і факты з біяграфіі Ф. Скарыны:

А) 1506 г.	1) абараніў званне доктара медыцыны;
Б) 1512 г.	2) пачатак кнігавыдавецкай дзейнасці ў Вільні;
В) 1517 г.	3) надрукаваў Апостал;

Г) 1522 г.	4) скончыў філасофскі факультэт Кракаўскага ўніверсітэта;
Д) 1525 г.	5) пачатак кнігавыдавецкай дзейнасці ў Празе.

Б4. Закончыце фармулёўку.

Паводле мастацкіх асаблівасцей і прызначэння дрэварыты Бібліі Ф. Скарыны дзеляць на ...

Б5. У чым выявіліся вынаходлінасць і прадуманасць Ф. Скарыны ў паліграфічнай арганізацыі тэксту і кампазіцыі старонак выданняў?

Тест 6

КНИГОПЕЧАТАНИЕ В МОСКОВСКОМ ГОСУДАРСТВЕ И НА УКРАИНЕ В XVI–XVII ВВ.

Часть А

А1. В послесловии к Апостолу 1564 г. указываются две причины, побудившие Ивана Грозного ввести книгопечатание в Москве. Отметьте их:

- 1) желание обеспечить народ дешевыми книгами и тем самым поднять уровень грамотности в стране;
- 2) потребность в большом количестве церковных книг для вновь строящихся церквей в Москве и других городах, особенно в Казани «и в пределах его»;
- 3) стремление вывести Россию в число передовых государств по изданию и распространению книжной продукции;
- 4) необходимость исправления «растленных» книг;
- 5) возможность тиражировать в большом количестве царские указы.

А2. Укажите церковные книги, по которым в православных странах велось первоначальное обучение:

- 1) Часословец;
- 2) Букварь;

- 3) Апостол;
- 4) Триодь;
- 5) Псалтырь.

А3. Выберите дату и название книги, которые свидетельствуют о начале книгопечатания на территории России:

- 1) 1 февраля 1550 г. Псалтырь;
- 2) 1 января 1554 г. Триодь;
- 3) 1 марта 1564 г. Апостол;
- 4) 1 июня 1565 г. Евангелие;
- 5) 1 сентября 1570 г. Ирмолой.

А4. До того, как появилась первая русская датированная печатная книга, в Москве была выпущена группа анонимных и безвыходных изданий. Отметьте, что помогло датировать эту группу и определить место издания:

- 1) изучение бумаги;
- 2) изучение полиграфической техники;
- 3) вкладные записи в ряде экземпляров, относящиеся к концу 50-х – началу 60-х гг. XVI в.;
- 4) изучение читателей;
- 5) цена изданий.

А5. Назовите элементы, служащие украшением первой книги, изданной Иваном Федоровым в Москве:

- 1) портрет Ивана Федорова;
- 2) большая фронтисписная гравюра, изображающая евангелиста Луку;
- 3) цветы и фантастические животные на полях книги;
- 4) изящные заставки, гравированные инициалы (буквицы);
- 5) двадцать четыре строки вязи.

А6. Известно, что в 1565 г. в Москве Иван Федоров и Петр Мстиславец издают Часовник (двумя изданиями). Укажите, для чего служила эта книга:

- 1) для обучения духовенства;
- 2) для обучения православной вере иноверцев;
- 3) для обучения детей, приобщающихся к грамоте;
- 4) для обучения русскому языку иностранцев;
- 5) для обучения школьных учителей.

А7. Отметьте имена учеников Ивана Федорова, продолживших книгопечатание в Москве после его отъезда:

- 1) Маруша Нефедьев;
- 2) Никифор Тарасиев;
- 3) митрополит Макарий;
- 4) Андроник Тимофеев Невежа;
- 5) Григорий Распутин.

А8. Выберите верные утверждения:

- 1) всего в XVI в. на территории Московского государства было выпущено 19 изданий, средний тираж которых составлял 1000–1200 экземпляров;
- 2) техника печати безвыходных московских изданий была совершенной: все края набора были ровными, шрифт идеальный;
- 3) главный итог работы мастеров XVI в. – организация крупной типографии европейского типа на государственной основе Московского Печатного двора, которым до 1602 г. руководил мастер Андроник Невежа;
- 4) издательская марка Ивана Федорова – изображение перевернутой сохи (ибо вспахивает ниву духовную), стрелы и семян;
- 5) однопрокатная двухкрасочная печать с одной формы – это техника печати листа в один прогон или прокат с общей формы, на которой были нанесены сразу две краски: черная и красная.

А9. Соотнесите левую и правую часть таблицы. Укажите номер правильного ответа:

А) предместье Львова, называемое Подзамчье	1) издано «Евангелие учительное» (1569);
Б) Заблудово	2) Иван Федоров выпустил новое издание «Апостола» и «Азбуку» (1574);
В) Острожская типография	3) издана первая, исправленная не только по славянским спискам, но и по греческому тексту, книга «Шестоднев» (1650);
Г) Нижний Новгород	4) Иваном Федоровым издана первая полная печатная славянская Библия (1581);
Д) Московский Печатный двор	5) отпечатана 12-страничная брошюра «Нижегородский памятник».

- 1) А2Б1В3Г5Д4;
- 2) А3Б1В5Г2Д4;
- 3) А1Б2В3Г4Д5;
- 4) А2Б1В4Г5Д3;
- 5) А2Б1В5Г4Д3.

А10. Известно, что С. Полоцкий в 1679 г. открыл типографию, которая выпускала светские книги, неподвластные церковной цензуре. Типография получила название «Верхней», так как помещалась в верхних покоях царского дворца. Укажите, сколько книг было выпущено типографией за четыре года:

- 1) пять;
- 2) семь;
- 3) десять;
- 4) двенадцать;
- 5) больше ста.

А11. Где был впервые издан учебник «Грамматики славянские» ученого-философа и общественного церковного деятеля Мелетия Смотрицкого (около 1578–1633 гг.)?

- 1) в Москве в 1648 г.;
- 2) в Гродненской королевской типографии в 1621 г.;
- 3) в Заблудово в 1612 г.;
- 4) в небольшом городке Евье (неподалеку от Вильнюса) в 1619 г.;
- 5) в Минской городской типографии в 1632 г.

А12. Исследователи отмечают, что в оформлении русских книг XVII в. наблюдается склонность к западноевропейской традиции. Отметьте основные особенности этого устремления:

- 1) наряду с господствующей гравюрой на дереве (ксилографией) используется техника гравюры на меди;
- 2) отдельные заглавные буквы шрифта напоминают по очертаниям ренессансную антикву;
- 3) усиливается звучание декоративных элементов в украшении книг;
- 4) появляются первые фотографии;
- 5) раскраска виньеток осуществляется вручную.

А13. В каком университете учился Иван Федоров?

- 1) Виленском;
- 2) Пражском;

- 3) Болонском;
- 4) Московском;
- 5) Краковском.

A14. Кто был сподвижником Ивана Федорова в печатном деле?

- 1) митрополит Макарий;
- 2) Петр Мстиславец;
- 3) Сымон Будный;
- 4) Матвей Башкин;
- 5) Никифор Тарасиев.

A15. Кого оставил в Москве Иван Федоров в качестве своих учеников?

- 1) Андроника Тимофеева;
- 2) Никифора Тарасиева;
- 3) Феодосия Изографа;
- 4) Константина Острожского;
- 5) Николу Гостунского.

A16. Когда по велению Ивана Грозного была организована типография в Александриевской слободе?

- 1) 1519 г.;
- 2) 1564 г.;
- 3) 1577 г.;
- 4) 1596 г.;
- 5) 1701 г.

A17. Сколько изданий было напечатано в Острожской типографии?

- 1) два;
- 2) три;
- 3) пять;
- 4) семь;
- 5) десять.

A18. Укажите, какая книга была издана первой в Заблудовской типографии:

- 1) Псалтырь;
- 2) Апостол;
- 3) Часослов;
- 4) «Евангелие учительное»;
- 5) Азбука.

A19. Какие символы включала издательская марка Ивана Федорова?

- 1) солнце;
- 2) луна;
- 3) соха;
- 4) серп;
- 5) семена.

A20. Кто из русских печатников в 1589 г. издал Триодь постную?

- 1) Иван Федоров;
- 2) Петр Мстиславец;
- 3) Андроник Невежа;
- 4) Никифор Тарасиев;
- 5) Маруша Нефедьев.

Часть Б

Б1. Известно, что знаменитая книга «Апостол», выпущенная Иваном Федоровым, завершается послесловием. О чем рассказывается в этом послесловии и кто прославляется?

Б2. В чем специфика двухпрокатной двухкрасочной печати с одной формы, которую использовали московские первопечатники?

Б3. Соотнесите левую и правую часть таблицы:

А) Одним из составителей этого сборника был типограф Анисим Радищевский	1) памятник русской рукописной технической книги XVII в. – «Устав ратных, пушечных и других дел, касающихся до воинской науки». В нем приводятся сведения об организации войска, об устройстве военных лагерей и укреплений, о боевых взрывчатых веществах и пр., а также имеется много сведений из области физики, химии, математики, механики, необходимых для решения военно-технических задач;
Б) В 1672 г. подьячий Андрей Никифоров перевел с немецкого языка	2) «Цвет духовный», направленное против раскольников, по повелению патриарха Иоакима бесплатно рассылалось по церквям и монастырям Новгородской епархии;

В) Афанасий архиепископ Холмогорский	3) в 1634 г. в Москве издал печатную «Азбуку»;
Г) Мастер Никита Фофанов напечатал	4) «Прохладный вертоград»;
Д) Василий Бурцов	5) «Минея общая» (1609).

Б4. Именно этот печатник в середине XVI в. основал в Вильно типографию на средства купцов Мамоничей. Запишите его имя и фамилию.

Б5. Какой период был самым плодотворным в издательской деятельности Ивана Федорова?

Тест 7

КНИГА В ЗАПАДНОЙ ЕВРОПЕ И АМЕРИКЕ (XVII–XVIII ВВ.)

Часть А

А1. Эльзевир – это...:

- 1) фамилия династии голландских издателей;
- 2) название декоративного шрифта;
- 3) название типографского станка;
- 4) название малого книжного формата;
- 5) фамилия изобретателя гравюры на меди.

А2. По чьей инициативе в 1640 г. была основана Королевская типография в Париже?

- 1) кардинала Ришелье;
- 2) Филиппа Гранжана де Фуши;
- 3) Николы Пуссена;
- 4) кардинала Мазарини;
- 5) короля Людовика XIII.

А3. Слово «газета» итальянского происхождения и первоначально имело значение:

- 1) «самая мелкая монета»;
- 2) «самый небольшой книжный формат»;
- 3) «информационный листок»;
- 4) «заметка»;
- 5) «издательская фирма».

A4. Где в 1669 г. впервые появилась ежедневная регулярная газета?

- 1) в Северной Америке;
- 2) в Англии;
- 3) в Германии;
- 4) в России;
- 5) в Беларуси.

A5. Что первым стал помещать на корешке книги Н. Эв?

- 1) фамилию автора;
- 2) аннотацию книги;
- 3) УДК;
- 4) название произведения;
- 5) логотип издательства.

A6. Какой стиль господствовал в европейском книгоиздании начала XVIII в.?

- 1) барокко;
- 2) рококо;
- 3) сентиментализм;
- 4) модернизм;
- 5) реализм.

A7. Как назывался стиль в искусстве второй половины XVIII в., в том числе в искусстве издания книги, отличавшийся благородной простотой пропорций и стремившийся подражать законам античного искусства?

- 1) романтизм;
- 2) рококо;
- 3) классицизм;
- 4) реализм;
- 5) авангардизм.

A8. Какая книга во Франции XVII в., по свидетельству современника, «разошлась за два месяца в большем количестве, чем было продано Библий за восемь лет»?

- 1) «Забавная и веселая история о великом гиганте Гаргантюа» Ф. Рабле;
- 2) «Потерянный рай» Дж. Мильтона;
- 3) «Любовь Психеи и Купидона» Лафонтена;
- 4) «Эмиль, или О воспитании» Ж.-Ж. Руссо;
- 5) «Об уме» А. Гельвеция.

A9. Какого содержания, как правило, были миниатюрные европейские издания, оформленные в стиле рококо?

- 1) политического;
- 2) сентиментального;
- 3) религиозного;
- 4) эротического;
- 5) героического.

A10. Энциклопедия как вид издания стала популярной в Европе:

- 1) в первой половине XVIII в.;
- 2) во второй половине XVII в.;
- 3) в начале XX в.;
- 4) в начале XVI в.;
- 5) во второй половине XVIII в.

A11. Первое соглашение между издателем и автором с гарантией выплаты гонорара было заключено в 1667 г. Сэмом Симмонсом и известным английским автором. Назовите имя автора:

- 1) Дж. Мильтон;
- 2) У. Шекспир;
- 3) Т. Мор;
- 4) М. Сервантес;
- 5) Дж. Байрон.

A12. Какой вклад в американское книгоиздание внес Бенджамин Франклин?

- 1) основал одну из первых в Америке газет;
- 2) открыл первую в Америке публичную библиотеку;
- 3) открыл типографию в Филадельфии;
- 4) изобрел типографский шрифт;
- 5) изобрел печатный станок.

A13. Изготовление копий набора с целью получения неограниченного числа оттисков с них получило распространение в XVIII в. и называется:

- 1) гравирование;
- 2) стереотипия;
- 3) фотография;
- 4) ксерокопия;
- 5) литография.

A14. Система единых измерений шрифта, формата и объема изданий была изобретена в XVIII в. во Франции и получила название:

- 1) стереотипия;
- 2) типометрия;
- 3) стандартизация;
- 4) форматирование;
- 5) планирование.

A15. В какой стране впервые в 1709 г. был принят закон об авторском праве («Статут королевы Анны»)?

- 1) в Германии;
- 2) в Нидерландах;
- 3) в Англии;
- 4) в России;
- 5) в Швеции.

A16. Перечислите известных издателей Германии XVIII в.:

- 1) И. Ф. Унгер;
- 2) Г. И. Гешен;
- 3) И. Кант;
- 4) Шиллер;
- 5) И. Г. Брейткопф.

A17. Назовите известных издателей Франции XVIII в.:

- 1) Ф.-А. Дидо;
- 2) Ф. Рабле;
- 3) П. Руссо;
- 4) М. Вейссенбрух;
- 5) Мольер.

A18. Чем прославился итальянский печатник Джамбаттиста Бодони?

- 1) разработанными и отлитыми им красивыми шрифтами;
- 2) изобретением книгопечатного станка в Италии;
- 3) изданиями Вергилия и Горация;

- 4) меценатской деятельностью;
- 5) трактатом «Руководство для типографов».

A19. Как в XVIII в. назывались небольшие сборники карманного формата, содержавшие различные сообщения, статьи, очерки, стихотворения?

- 1) брошюры;
- 2) журналы;
- 3) альманахи;
- 4) листовки;
- 5) буклеты.

A20. Что было характерно для книгоиздания XVIII в.?

- 1) отрыв от церкви;
- 2) развитие искусства оформления книги;
- 3) внедрение в издательства компьютерной техники;
- 4) введение механических двигателей в процессы производства книг;
- 5) ориентация издателей на доступность книги.

Часть Б

Б1. Запишите, какую долю листа занимает так называемый формат-эльзевир.

Б2. Назовите виды изданий и литературные жанры, наиболее популярные в Западной Европе и Америке в XVII–XVIII вв.

Б3. Перечислите книжные бестселлеры XVII–XVIII вв.

Б4. Установите соответствие между фамилиями издателей и печатников и их основными достижениями:

А) Дж. Баскервилл	1) создал красивые шрифты разных языков и издал пособие Д. Шмита «Грамматика печатников»;
Б) У. Кеслон	2) создал новый сорт шелковистой «веленовой» бумаги;
В) У. Блейк	3) гравировал весь текст и иллюстрации к нему на медных досках;

Г) Фурнье	4) издавал в Германии журнал «Друг детей»;
Д) К. Ф. Вейсс	5) разработал первый вариант типометрии.

Б5. Охарактеризуйте тип издания, распространенный в XVIII в. в Европе и называемый «бук трейд» (book trade).

Тест 8 КНИГА В РОССИИ XVIII В.

Часть А

А1. В 1698 г. при Оружейной палате в Москве была открыта Гравировальная мастерская. Кто ее возглавил?

- 1) Петр I;
- 2) Андриан Шхонебек;
- 3) Алексей Зубов;
- 4) Александр Меншиков;
- 5) Илья Копиьевский.

А2. Как называлось первое в России специализированное предприятие по выпуску светских книг и гравюр, созданное в 1705 г. по инициативе В. А. Киприанова?

- 1) Гражданская типография;
- 2) Королевская типография;
- 3) Гравировальная мастерская;
- 4) Печатный двор;
- 5) Петровская типография.

А3. Какие профессии были в издательской отрасли XVIII в.?

- 1) корректор;
- 2) переплетчик;
- 3) справщик;
- 4) знаменщик;
- 5) гравировщик.

А4. Что издавали в Сенатской типографии, возглавляемой И. Никитиным?

- 1) указы;
- 2) манифесты;
- 3) художественную литературу;
- 4) религиозную литературу;
- 5) учебники.

А5. Какой шрифт был разработан по инициативе и под руководством Петра I?

- 1) кириллица;
- 2) глаголица;
- 3) гражданский шрифт;
- 4) устав;
- 5) арабская вязь.

А6. Первая печатная российская газета, задуманная именно как средство массовой информации, называлась:

- 1) «Московские ведомости»;
- 2) «Куранты»;
- 3) «Ведомости»;
- 4) «Вести»;
- 5) «Правда».

А7. Какая литература преобладала в издательской продукции петровского времени?

- 1) законодательная;
- 2) по военному делу;
- 3) художественная;
- 4) романтическая;
- 5) по фортификации.

А8. Кто был переводчиком, составителем и издателем ряда книг, изданных для России по заказу Петра I в Амстердаме?

- 1) А. Радищев;
- 2) С. Полоцкий;
- 3) И. Копиевский;
- 4) М. Ломоносов;
- 5) В. Тредиаковский.

А9. Укажите, кто возглавлял работу над первым российским учебником по арифметике:

- 1) Л. Магницкий;
- 2) С. Полоцкий;
- 3) Н. Прокопович;
- 4) Петр I;
- 5) Л. Зизаний.

A10. Какие направления книжной торговли развивались в России XVIII в.?

- 1) ведомственная;
- 2) церковная;
- 3) частная;
- 4) государственная;
- 5) неофициальная.

A11. Назовите, какая организация, созданная в XVIII в., была задумана как центр научного книгоиздания:

- 1) типография при Академии наук;
- 2) типография при Московском университете;
- 3) гражданская типография В. А. Киприанова;
- 4) типография Александро-Невского монастыря;
- 5) Сенатская типография.

A12. В каком году был издан «Указ о вольном книгопечатании»?

- 1) 1790 г.;
- 2) 1740 г.;
- 3) 1783 г.;
- 4) 1784 г.;
- 5) 1725 г.

A13. Как назывался журнал, который выпускал И. А. Крылов?

- 1) «Детское чтение для сердца и разума»;
- 2) «Почта духов»;
- 3) «Трутенъ»;
- 4) «Стрекоза»;
- 5) «Современник».

A14. Какие журналы издавал Н. И. Новиков?

- 1) «Почта духов»;
- 2) «Трутенъ»;
- 3) «Кошелек»;

- 4) «Живописец»;
- 5) «Современник».

A15. Издание какой книги вызвало возмущение Екатерины II («бунтовщик хуже Пугачева» – так она охарактеризовала автора) и повлекло за собой уничтожение тиража, арест автора?

- 1) «Путешествие из Петербурга в Москву»;
- 2) «Опыт исторического словаря о российских писателях»;
- 3) «Юности честное зерцало»;
- 4) «Повесть о Фроле Скобееве»;
- 5) «Дело о побеге петуха от куриц из Пушкарных улиц».

A16. Рукописная книга XVIII в. представляла:

- 1) религиозную литературу;
- 2) занимательные повести;
- 3) законодательные акты;
- 4) техническую литературу;
- 5) приключенческие романы.

A17. Какие действия предпринимали издатели XVIII в. для лучшего распространения издаваемой литературы?

- 1) продажа книг по цене ниже их себестоимости;
- 2) реклама книг;
- 3) продажа книг в рассрочку;
- 4) создание книжных каталогов;
- 5) распространение книг по подписке.

A18. Назовите, какое первое издание вышло в типографии Московского университета в 1756 г.:

- 1) поэмы Гомера;
- 2) сборник научных трудов преподавателей университета;
- 3) сочинения М. В. Ломоносова;
- 4) учебник по астрономии;
- 5) сочинения В. К. Тредиаковского.

A19. Что составляло содержание первого светского учебника «Юности честное зерцало»?

- 1) азбука;
- 2) задания для обучения чтению;
- 3) основы религиозного учения;

- 4) задания для обучения счету;
- 5) правила поведения и хорошего тона.

А20. Издания какого французского автора «читались с крайней жадностью» в России XVIII в. и составляли основную часть тиражей переводной литературы?

- 1) Корнеля;
- 2) Расина;
- 3) Мольера;
- 4) Вольтера;
- 5) Лафонтена.

Часть Б

Б1. Назовите фамилии ученых, работавших в XVIII в. в российской Академии наук.

Б2. В 1772 г. Н. И. Новиковым был издан серьезный труд – критико-библиографическое издание, которое положило начало русскому литературоведению и легло в основу последующих библиографических словарей. Как называлась эта книга?

Б3. Охарактеризуйте вклад Н. И. Новикова в издательское дело России.

Б4. Как назывались первые в России журнал для женщин и журнал для детей, выпускаемые Н. И. Новиковым?

Б5. Назовите шесть известных российских издателей XVIII в.

Тест 9

КНИГА В ЗАПАДНОЙ ЕВРОПЕ XIX–XX ВВ.

Часть А

А1. Какой английский издатель прославился серией «Шиллинговые книги для всех читателей»?

- 1) Дж. Мюррей;
- 2) Ч. Найт;
- 3) А. Констэбл;
- 4) А. Макмиллан;
- 5) У. Блэквуд.

A2. Укажите, какой издатель первым в Германии стал выплачивать гонорар автору:

- 1) К. Таухнитц;
- 2) И. Мейер;
- 3) Ф. Брокгауз;
- 4) Гешен;
- 5) Кота.

A3. Назовите, кто из французских государственных деятелей жестко расправился со «свободной прессой» («если я перестану держать печать на вожжах, я не останусь у власти и трех дней»):

- 1) Людовик XVIII;
- 2) Луи-Филипп;
- 3) Наполеон Бонапарт;
- 4) руководители Хартии;
- 5) руководители Парижской коммуны.

A4. В какой стране действовали издательства «Логмэн», «Макмиллан и К°», «Смит и сын», «Бодлихед»?

- 1) в Германии;
- 2) в Нидерландах;
- 3) во Франции;
- 4) в Италии;
- 5) в Англии.

A5. Расскажите, чем прославился английский издатель У. Моррис:

- 1) придавал большое значение декоративности издания;
- 2) сам создавал иллюстрации, ориентируясь на деревянную гравюру XVI в.;
- 3) разработал новые книжные форматы;
- 4) удешевил издания;
- 5) выплачивал большие гонорары авторам.

А6. В 1874 г. в Германии был выработан и принят Рейхстагом новый общий закон о печати. Какие изменения он принес в издательское дело?

- 1) обязывал издателей выплачивать авторам гонорар;
- 2) регулировал ценообразование на книги;
- 3) отменял цензуру;
- 4) обеспечивал свободное предпринимательство в области печати;
- 5) позволял правительству принимать репрессивные меры против оппозиционной прессы.

А7. Редактором какого журнала была К. Цеткин?

- 1) «Новый мир»;
- 2) «Кулинария»;
- 3) «Равенство»;
- 4) «Домашний очаг»;
- 5) «Летучий листок».

А8. Чем известен немецкий издатель И. Г. Дитц?

- 1) работал в Петербурге в типографии К. Вульфа;
- 2) выпускал дешевые издания марксистской литературы;
- 3) издавал первый в Германии журнал для детей;
- 4) печатал российскую газету «Искра»;
- 5) издавал высокохудожественные книги немецкой классики.

А9. Какое французское издательство прославилось энциклопедиями и словарями?

- 1) «Файяр»;
- 2) «Лярусс»;
- 3) «Ашетт»;
- 4) «Велен»;
- 5) «Лемерр».

А10. Перечислите, какие французские издательства выпускали книги для детей и юношества:

- 1) «Файяр»;
- 2) «Этцель»;
- 3) «Ашетт»;
- 4) «Велен»;
- 5) «Лемерр».

A11. Какой стиль был распространен в оформлении книги XIX в. и отличался асимметрией и тяжеловесной пышностью?

- 1) рококо;
- 2) барокко;
- 3) символизм;
- 4) «модерн»;
- 5) футуризм.

A12. Кто изобрел скоропечатную машину на паровом двигателе?

- 1) А. Бауэр;
- 2) А. Эпплгейт;
- 3) Ф. Кениг;
- 4) Х. Скотт;
- 5) Т. Бьюик.

A13. Назовите, кто изобрел ротационную печатную машину:

- 1) А. Бауэр;
- 2) А. Эпплгейт;
- 3) Ф. Кениг;
- 4) Х. Скотт;
- 5) Р. Хоэ.

A14. Кто изобрел репродукционную торцовую гравюру на дереве?

- 1) А. Бауэр;
- 2) А. Эпплгейт;
- 3) Ф. Кениг;
- 4) Х. Скотт;
- 5) Т. Бьюик.

A15. Укажите, кто изобрел литографию в иллюстрировании – технологию плоской печати:

- 1) А. Зенефельдер;
- 2) А. Эпплгейт;
- 3) Ф. Кениг;
- 4) Х. Скотт;
- 5) Т. Бьюик.

A16. Кто изобрел наборную машину монотип?

- 1) А. Бауэр;
- 2) А. Эпплгейт;

- 3) Ф. Кениг;
- 4) Т. Латсен;
- 5) Т. Бьюик.

A17. Когда в книгоиздание пришла электронная и лазерная техника?

- 1) в начале XIX в.;
- 2) в конце XIX в.;
- 3) в начале XX в.;
- 4) в 60–70-х гг. XX в.;
- 5) в начале XXI в.

A18. Пейпербеки – это книги...:

- 1) в переплете;
- 2) в мягкой обложке;
- 3) малого формата;
- 4) без иллюстраций;
- 5) в суперобложке.

A19. Дайджесты – это книги...:

- 1) в сокращенном варианте;
- 2) в мягкой обложке;
- 3) малого формата;
- 4) без иллюстраций;
- 5) в суперобложке.

A20. Что обозначает слово «бестселлер»?

- 1) самый дешевый;
- 2) самый известный;
- 3) наиболее продающийся;
- 4) выдержавший наибольшее количество переизданий;
- 5) экранизированный.

Часть Б

Б1. Что характерно для офсетной ротационной печати?

Б2. Чем прославился Понсон дю Террайль – автор романа «Похождения Рокамболя»?

Б3. В чем секрет успеха знаменитого словаря Ф. Брокгауза?

Б4. Назовите бестселлеры XX в.

Б5. Установите соответствие между названием издательства и страной его размещения:

А) США	1) «Коданся»;
Б) Нидерланды	2) «Эльзевир»;
В) Япония	3) «Ашетт»;
Г) Франция	4) «Аксель Шпрингер»;
Д) Германия	5) «Мак-Гроу-Хилл».

Тэст 10

КНІГА НА БЕЛАРУСКІХ ЗЕМЛЯХ У ХVІІІ СТ.

Частка А

А1. Якая брацкая друкарня ў ХVІІІ ст. была адзінай, дзе выходзілі кнігі для праваслаўных беларусаў?

- 1) Магілёўская прыдворная;
- 2) Супрасльская;
- 3) Нясвіжская;
- 4) Пінская;
- 5) Слуцкая.

А2. Адзначце, якая знакамітая друкарня пасля таго, як мястэчка, дзе яна знаходзілася, трапіла пад уладу Прускага каралеўства, у 1803 г. спыніла сваё існаванне:

- 1) Магілёўская прыдворная;
- 2) Супрасльская;
- 3) Нясвіжская;
- 4) Пінская;
- 5) Слуцкая.

А3. У першай палове ХVІІІ ст. на тэрыторыі Беларусі дзейнічалі дзве друкарні. Дзе яны размяшчаліся?

- 1) у Нясвіжы;
- 2) у Магілёве;
- 3) у Пінску;
- 4) у Гродне;
- 5) у Полацку.

A4. Хто быў першым гаспадаром «каралеўскай друкарні» ў Гродне?

- 1) М. Верашчака;
- 2) Ф. Ангілейка;
- 3) А. Тызенгаўз;
- 4) З. Нохіль;
- 5) С. Богуш-Сестранцэвіч.

A5. Як называлася першая на тэрыторыі Беларусі друкаваная газета?

- 1) «Мінскі лісток»;
- 2) «Gazeta Grozienska» («Газета Гродзеньска»);
- 3) «Звязда»;
- 4) «Мужыцкая праўда»;
- 5) «Гутарка двух суседзяў».

A6. У якой беларускай друкарні быў упершыню выкарыстаны рускі грамадзянскі шрыфт?

- 1) Супрасльскай;
- 2) Пінскай;
- 3) Гродзенскай;
- 4) Нясвіжскай;
- 5) Магілёўскай прыдворнай.

A7. Адзначце, у якой друкарні выйшаў унікальны альбом «Выява рода князёў Радзівілаў»:

- 1) Супрасльскай;
- 2) Пінскай;
- 3) Гродзенскай;
- 4) Нясвіжскай;
- 5) Магілёўскай прыдворнай.

A8. У які час беларускія кнігавыдаўцы пачалі прысвячаць кнігі «высокім паннам»?

- 1) XVII ст.;
- 2) XVIII ст.;

- 3) XX ст.;
- 4) XIX ст.;
- 5) XVI ст.

A9. Выданні якога аўтара ў XVIII ст. перавыдаваліся найбольшую колькасць разоў (36)?

- 1) М. Агінскага;
- 2) М. Ф. Карповіча;
- 3) Я. Астроўскага;
- 4) К. С. Радзівіла;
- 5) С. Полацкага.

A10. Якія выданні працягвалі традыцыі рукапіснай кніжнасці?

- 1) гарадскія рукапісныя хронікі;
- 2) сямейныя зборнікі;
- 3) манастырскія хронікі;
- 4) царскія ўказы;
- 5) падручнікі.

A11. Як называліся кнігі, якія ўключалі казанні(е) і выдаваліся спецыяльна з нагоды важнай падзеі шляхецкай сям'і?

- 1) памянкі;
- 2) оды;
- 3) панегірыкі;
- 4) зборнікі;
- 5) служэбнікі.

A12. Які вобраз найчасцей становіцца матывам аздобы кніжнага выдання XVIII ст.?

- 1) васілёк;
- 2) маёнтак князёў Радзівілаў у Нясвіжы;
- 3) Багародзіца;
- 4) Ісус Хрыстос;
- 5) кароль.

A13. Назавіце від аздобы друкаванай кнігі, які заставаўся галоўным у XVIII ст.:

- 1) гравюра;
- 2) акварэль;
- 3) фотаздымак;

- 4) ксілаграфія;
- 5) рукапісная арнаментальная ілюстрацыя.

A14. Дзе быў створаны цэх пераплётчыкаў?

- 1) у Гродне;
- 2) у Магілёве;
- 3) у Полацку;
- 4) у Вільні;
- 5) у Мінску.

A15. Укажыце назвы двух першых газет у ВКЛ:

- 1) «Газета Гродзеньска»;
- 2) «Літоўскі кур'ер»;
- 3) «Мужыцкая праўда»;
- 4) «Літаратурныя ведамасці»;
- 5) «Лучынка».

A16. Якія звесткі адносяцца да біяграфіі Ільі Капіевіча?

- 1) з'яўляецца ўраджэнцам Беларусі;
- 2) выдаваў кнігі ў Амстэрдаме па даручэнню Пятра I;
- 3) выдаў першую на тэрыторыі Беларусі кнігу;
- 4) друкаваў кнігі толькі на беларускай мове;
- 5) надрукаваў першую на рускай мове карту зорнага неба.

A17. Хто быў ініцыятарам выдання штогадовага выдання «Kalendarz Białoruski...» («Каляндар беларускі...»), які выходзіў у 1784–1795 гг.?

- 1) С. Богуш-Сестранцэвіч;
- 2) М. Верашчака;
- 3) А. Тызенгаўз;
- 4) князі Радзівілы;
- 5) М. Вашчанка.

A18. Назавіце, хто першым у беларускім кірылічным кнігадрукаванні пачаў выкарыстоўваць гравюру на медзі:

- 1) А. Тызенгаўз;
- 2) М. Вашчанка;
- 3) С. Собаль;
- 4) М. Чарняўскі;
- 5) Я. Стрэльбіцкі.

A19. Пасля смерці магната-рэфарматара Антона Тызенгаўза гаспадаром «каралеўскай друкарні» ў Гродне стаў:

- 1) Ж. Э. Жылібер;
- 2) Т. Дубіткоўскі;
- 3) Я. Ясінскі;
- 4) М. Карповіч;
- 5) Л. Сапега.

A20. На якой мове(-ах) выходзіла «Газета Гродзеньска»?

- 1) на беларускай;
- 2) на польскай;
- 3) на літоўскай;
- 4) на рускай;
- 5) на лацінскай.

Частка Б

Б1. Назавіце тэмы, якія раскрывалі навукова-папулярныя выданні XVIII ст. Прывядзіце прыклады кніг.

Б2. Пералічыце найбольш значныя прыватныя кнігазборы XVIII ст.

Б3. У XVIII ст. на тэрыторыі Беларусі выдаваліся кнігі на некалькіх мовах. Устанавіце адпаведнасць паміж мовай і колькасцю выдадзеных на ёй кніг:

А) беларуская	1) 0;
Б) польская	2) 191;
В) стараславянская	3) 69;
Г) лацінская	4) 0;
Д) літоўская	5) 65.

Б4. У 1777 г. у Слонімскай друкарні гетмана М. К. Агінскага выйшла кніга, якую лічаць першым падручнікам на Беларусі. Як называлася кніга?

Б5. У якой друкарні на тэрыторыі Беларусі выйшла найбольшая колькасць выданняў для старавераў?

Тест 11

КНИГА В РОССИИ XIX – НАЧАЛА XX В.

Часть А

А1. Какие меры по ослаблению цензуры были приняты в России в первое десятилетие XIX в.?

- 1) отмена цензуры;
- 2) отмена запрета на ввоз иностранной литературы;
- 3) передача цензорских функций Академии наук;
- 4) отмена запрета на открытие частных типографий;
- 5) отмена цензуры для художественной, справочной и учебной литературы.

А2. Когда был принят цензурный устав, по которому функции предварительного цензора передавались университетам, а в Петербурге – специальному цензурному комитету?

- 1) в 1805 г.;
- 2) в 1804 г.;
- 3) в 1810 г.;
- 4) в 1815 г.;
- 5) в 1825 г.

А3. Под чьим руководством в 1816–1818 гг. на набережной реки Фонтанки в Петербурге была образована «Экспедиция заготовления государственных бумаг», включавшая бумажную фабрику и типографию, которая играла значительную роль в совершенствовании полиграфической техники?

- 1) А. Бетанкура;
- 2) К. Давиденко;
- 3) Г. Ушакова;
- 4) Г. Михайлова;
- 5) Ф. Бибикова.

А4. Кто механизировал процесс изготовления матриц для отливки литер типографского шрифта, в 1827 г. установив свою машину в типографии Генерального штаба, а затем в Синодальной типографии?

- 1) А. Бетанкура;
- 2) К. Давиденко;
- 3) Г. Ушаков;
- 4) Г. Михайлов;
- 5) М. Невьялов.

А5. Где в 1814 г. была установлена первая в России стереотипная машина под руководством английского инженера Рута?

- 1) в типографии Генерального штаба;
- 2) в Синодальной типографии;
- 3) в типографии Русского библейского общества;
- 4) в типографии Академии наук;
- 5) в Сенатской типографии.

А6. Укажите, какую льготу получила Академия наук в 1828 г.:

- 1) не выплачивать авторам гонорар;
- 2) выпускать академические издания без прохождения цензуры;
- 3) самостоятельно определять цену издания;
- 4) распространять издания за рубежом;
- 5) бесплатно пользоваться услугами частных типографий.

А7. Какое академическое издание, выпускаемое В. Севергиным, называли «периодической энциклопедией естественных наук»?

- 1) «Петербургские новости»;
- 2) «Московский вестник»;
- 3) «Технология производства»;
- 4) «Технологический журнал»;
- 5) «Календарь астролога».

А8. Назовите двух дворян-меценатов начала XIX в., которые вкладывали средства в издание книг:

- 1) П. Бекетов;
- 2) В. Севергин;
- 3) Г. Ушаков;
- 4) Н. Румянцев;
- 5) Н. Карамзин.

А9. Какой популярный альманах в 1823 г. начали издавать А. Бестужев и К. Рылеев?

- 1) «Мнемозина»;
- 2) «Звездочка»;
- 3) «Современник»;
- 4) «Северная звезда»;
- 5) «Полярная звезда».

A10. В каком году был издан новый цензурный устав, получивший название «чугунного»?

- 1) в 1825 г.;
- 2) в 1826 г.;
- 3) в 1828 г.;
- 4) в 1830 г.;
- 5) в 1850 г.

A11. Как назывался журнал, который издавал А. С. Пушкин?

- 1) «Современник»;
- 2) «Отечественные записки»;
- 3) «Северное сияние»;
- 4) «Литературный альманах»;
- 5) «Литературное обозрение».

A12. Какие приемы по усовершенствованию торговли использовал в своем книжном магазине А. Смирдин?

- 1) организация книжной лотереи;
- 2) распродажа остатков тиражей по сниженным ценам;
- 3) реклама в периодических изданиях;
- 4) рассылка книг по почте;
- 5) отправка книжных курьеров в регионы России.

A13. Укажите, какие издания были освобождены от предварительной цензуры по цензурному уставу 1865 г.:

- 1) периодические (кроме сатирических и иллюстрированных);
- 2) детские;
- 3) академические, университетские;
- 4) книги объемом более 10 печатных листов;
- 5) религиозные.

A14. Назовите известных издателей второй половины XIX в.:

- 1) Ф. Павленков;
- 2) К. Солдатёнков;

- 3) Г. Ушаков;
- 4) М. Вольф;
- 5) А. Кольцов.

A15. Кто стоял во главе известной петербургской фирмы, специализировавшейся на выпуске медицинской литературы?

- 1) М. Вольф;
- 2) К. Риккер;
- 3) К. Шредер;
- 4) М. Бернард;
- 5) К. Солдатёнков.

A16. Как называлась тайная петербургская типография Н. Утина, основанная в 60-х гг. и принадлежавшая революционному обществу?

- 1) «Земля и воля»;
- 2) «Свобода»;
- 3) «Правда»;
- 4) «Равенство»;
- 5) «Братство».

A17. Укажите первую издательскую общественную организацию, созданную в 1883 г.:

- 1) «Общество любителей российской словесности»;
- 2) «Русское общество книгопродавцов и издателей»;
- 3) «Общество русских издателей»;
- 4) «Русское издательское общество»;
- 5) «Издатели России».

A18. Как называлась известная группа художников рубежа XIX–XX вв., занимающихся выработкой стиля оформительского искусства книги?

- 1) «Художники России»;
- 2) «Искусство книги»;
- 3) «Книжное искусство»;
- 4) «Мир искусства»;
- 5) «Новая книга».

A19. На выпуске каких изданий специализировалось издательство «Брокгауз-Ефрон»?

- 1) учебных;
- 2) энциклопедических;
- 3) политических;
- 4) художественных;
- 5) детских.

A20. Как называлась социал-демократическая российская газета, начавшая выпускаться в Лейпциге в 1900 г. и сыгравшая важную роль в революционном движении России?

- 1) «Звезда»;
- 2) «Правда»;
- 3) «Искра»;
- 4) «Российский вестник»;
- 5) «Газета рабочих и крестьян».

Часть Б

Б1. Когда состоялся Первый Всероссийский съезд издателей и книгопродавцов?

Б2. Первые периодические издания, посвященные типографскому делу, начали выходить в России с 1867 г. Назовите их.

Б3. Соотнесите названия издательств и литературу, которую они выпускали:

А) «Шиповник»	1) справочная литература;
Б) «Просвещение»	2) открытки и плакаты;
В) «Колокол»	3) марксистская литература;
Г) «Революционная мысль»	4) художественная литература;
Д) «Мусагет»	5) революционная литература.

Б4. Соотнесите имена издателей и журналы, которые они выпускали:

А) М. Вольф	1) «Вокруг света»;
Б) А. Маркс	2) «Мир приключений»;
В) А. Суворин	3) «Для семейного чтения»;
Г) П. Сойкин	4) «Nouvelliste»;
Д) М. Берnard	5) «Исторический вестник».

Б5. Какая литература наиболее активно выпускалась в начале XX в.?

Тэст 12

КНИГА НА БЕЛАРУСІ Ў XIX–XXI СТСТ.

Частка А

А1. Калі Мікалай I замацаваў юрыдычна шматлікасьць цэнзур?

- 1) у статуце 1826 г.;
- 2) у статуце 1828 г.;
- 3) указам 1819 г., калі функцыі карнай цэнзуры былі перададзены Міністэрству ўнутраных спраў;
- 4) у 1848 г., калі быў створаны сакрэтны камітэт;
- 5) падчас паўстання 1830–1831 гг.

А2. На Беларусі XIX ст. існавалі друкарні трох тыпаў: казённых, царкоўных і прыватных. Па якім асноўным крытэрыі яны адрозніваліся?

- 1) крыніца фінансавання;
- 2) выбар аўтараў;
- 3) месца знаходжаньня;
- 4) узаемаадносіны з цэнзурай;
- 5) якасьць кніжнай прадукцыі.

А3. На якой мове выдавалася большая частка кніг у першай палове XIX ст.?

- 1) на яўрэйскай;
- 2) на беларускай;
- 3) на рускай;
- 4) на польскай;
- 5) на лацінскай.

А4. Якая літаратура складала 95% усёй прадукцыі прыватных друкарняў у XIX ст.?

- 1) творы мясцовых аўтараў;
- 2) рэлігійная літаратура;
- 3) вучэбная літаратура;
- 4) навуковая літаратура;
- 5) перакладныя творы.

A5. Як па-беларуску гучала назва першага часопіса на тэрыторыі дарэвалюцыйнай Беларусі?

- 1) «Месячнік беларускі»;
- 2) «Месячнік польскі»;
- 3) «Месячнік Мінскі»;
- 4) «Беларуская праўда»;
- 5) «Мужыцкая праўда».

A6. Назавіце прозвішчы пісьменнікаў і выдаўцоў уласных твораў:

- 1) В. Дунін-Марцінкевіч;
- 2) У. Сыракомля;
- 3) А. Плуг;
- 4) Я. Чачот;
- 5) П. Багрым.

A7. Хто выдаваў альманах беларуска-польскіх пісьменнікаў «Niezabudka» ў Пецярбургу?

- 1) Я. Чачот;
- 2) В. Дунін-Марцінкевіч;
- 3) Ф. Багушэвіч;
- 4) А. Гурыновіч;
- 5) Я. Баршчэўскі.

A8. Калі была прынята цэнзурная рэформа «Часовыя правілы аб друку»?

- 1) у 1865 г.;
- 2) у 1875 г.;
- 3) у 1855 г.;
- 4) у 1885 г.;
- 5) у 1895 г.

A9. Якая прыватная друкарня была заснавана ў 1818 г., доўгі час заставалася адной з самых буйных і праіснавала больш за стагоддзе?

- 1) друкарня Г. Малкіна;
- 2) друкарня М. Нэймана;
- 3) друкарня О. Гурвіча;
- 4) друкарня Д. Мейлаховіча;
- 5) друкарня братоў І. і М. Харыных.

A10. На якой мове ў губернскіх друкарнях Віцебска і Гродна ў 1896 г. выйшла паэма «Тарас на Парнасе»?

- 1) на польскай;
- 2) на ўкраінскай;
- 3) на рускай;
- 4) на беларускай;
- 5) на лацінскай.

A11. Адзначце, што друкавалі ў так званых памятных кніжках губерняў:

- 1) статыстычныя (дэмаграфічныя, сельскагаспадарчыя, судовыя і інш.) звесткі аб губерні;
- 2) дакументы, значныя для гісторыі губерні;
- 3) тэксты ўказаў для запамінання;
- 4) пералік урадавых і грамадскіх устаноў;
- 5) артыкулы па мясцовай гісторыі, этнаграфіі, эканоміцы.

A12. Назавіце беларускіх этнографіў XIX ст., якія спрыялі пашырэнню ведаў пра Беларусь:

- 1) Мікалай Нікіфароўскі;
- 2) Кастусь Каліноўскі;
- 3) Адам Багдановіч;
- 4) Аляксандр Семянтоўскі;
- 5) Еўдакім Раманаў.

A13. Хто выдаваў беларускую нелегальную газету і падпісваўся псеўданімам Яська, гаспадар з-пад Вільні?

- 1) Ф. Багушэвіч;
- 2) В. Дунін-Марцінкевіч;
- 3) К. Каліноўскі;
- 4) В. Урублеўскі;
- 5) Я. Баршчэўскі.

A14. Якая грамадска-літаратурная газета была заснавана ў 1886 г. мінскім натарыусам І. П. Фацінскім?

- 1) «Мінскі лісток»;
- 2) «Мінская праўда»;
- 3) «Мінскія ведамасці»;
- 4) «Мінскі кур'ер»;
- 5) «Мінск і яго людзі».

A15. У які перыяд рэзка павялічылася колькасць твораў мастацкай літаратуры на беларускай мове?

- 1) у сярэдзіне XIX ст.;
- 2) у канцы XIX ст.;
- 3) у пачатку XX ст.;
- 4) у пачатку XIX ст.;
- 5) у канцы XX ст.

A16. «Загляне сонца і ў наша аконца» – гэта...:

- 1) рэвалюцыйны гурток;
- 2) мастакі твор невядомага аўтара на беларускай мове;
- 3) навуковы твор астранамічнай тэматыкі;
- 4) выдавецкая суполка;
- 5) дэвіз беларускіх рэвалюцыянераў пачатку XX ст.

A17. Назавіце прозвішчы прыватных выдаўцоў пачатку XX ст.:

- 1) Антон Грыневіч;
- 2) Янка Купала;
- 3) Максім Багдановіч;
- 4) Марцін Кухта;
- 5) Ядвігін Ш.

A18. Як называўся першы часопіс на беларускай мове, адрасаваны дзецям і моладзі?

- 1) «Пралеска»;
- 2) «Саха»;
- 3) «Лучынка»;
- 4) «Дзіцячая чытанка»;
- 5) «Дзіцячая бібліятэка».

A19. Адзначце назвы недзяржаўных выдавецтваў сучаснай Беларусі:

- 1) «Беларусь»;
- 2) «Мастацкая літаратура»;
- 3) «Народная асвета»;
- 4) «Аверсэв»;
- 5) «Харвест».

A20. Адзначце, імя якога пісьменніка носіць дзяржаўнае выдавецтва «Беларуская Энцыклапедыя»:

- 1) імя Якуба Коласа;
- 2) імя Янкі Купалы;
- 3) імя Івана Мележа;
- 4) імя Францыска Скарыны;
- 5) імя Петруся Броўкі.

Частка Б

Б1. Запішыце азначэнне паняцця «кніга», прапанаванае Б. І. Косавым на адной з канферэнцый у 2000 г.

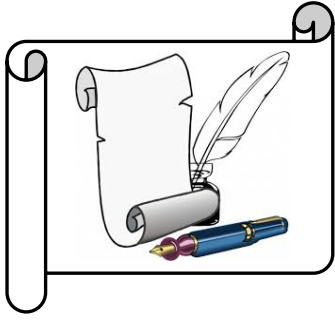
Б2. Назавіце, навуковая літаратура якой тэматыкі пераважала ў канцы XIX ст. на Беларусі. На якой мове яна была напісана?

Б3. Пeralічыце найбольш вядомыя кнігі, выдадзеныя суполкай «Загляне сонца і ў наша аконца». Хто іх аўтар?

Б4. У якім прыватным выдавецтве выйшаў адзіны прыжыццёвы зборнік Максіма Багдановіча? Як называўся зборнік? У якім годзе ён выйшаў?

Б5. Устанавіце адпаведнасць паміж назвай выдавецтва і яго асноўнай тэматычнай накіраванасцю:

А) «Народная асвета»	1) вучэбная літаратура;
Б) «Издательство Гревцова»	2) гістарычная, грамадска-палітычная, краязнаўчая літаратура;
В) «Пачатковая школа»	3) вучэбна-метадычная літаратура;
Г) «Беларусь»	4) мастацкая літаратура;
Д) «Мастацкая літаратура»	5) рэкламна-інфармацыйная літаратура, фотаальбомы, даведнікі.

КОНТРОЛЬНЫЕ ТЕСТЫ

ВАРЬЯНТ 1

Частка А

А1. Адзначце, на якой стадыі развіцця пісьма з'явілася кніга ў сучасным разуменні гэтага паняцця:

- 1) на стадыі вуснай камунікацыі;
- 2) на стадыі прадметнага або ўмоўнага пісьма;
- 3) на стадыі піктаграфічнага пісьма;
- 4) на стадыі ідэаграфічнага (лагаграфічнага) пісьменства;
- 5) на стадыі гукавага пісьма.

А2. Якія алфавіты выкарыстоўваліся для кнігапісання на тэрыторыі Беларусі ў XIV–XVIII стст.?

- 1) арабская вязь;
- 2) кітайскія іерогліфы;
- 3) кірыліца;
- 4) лацініца;
- 5) фінікійскія знакі.

А3. Назавіце імя і прозвішча англійскага выдаўца XVI ст., які адным з першых стаў друкаваць кнігі не распаўсюджаным на той час гатычным шрыфтам, а больш зручным лацінскім:

- 1) Роберт Эцъен;
- 2) Джон Дэй;
- 3) Хрыстафор Плантаэн;
- 4) Іаган Гутэнберг;
- 5) Уільям Шэкспір.

A4. Адзначце рукапісныя кнігі Беларусі, якія даследчыкі адносяць да біблейскіх:

- 1) Апостал;
- 2) Актоіх;
- 3) Псалтыр;
- 4) Трыёдзь;
- 5) Служэбнік.

A5. Назавіце імя і прозвішча еўрапейскага першадрукара:

- 1) Франсуа Рабле;
- 2) Францыск Скарына;
- 3) Іван Фёдараў;
- 4) Іаган Гутэнберг;
- 5) Эразм Ратэрдамскі.

A6. Адзначце першы бясспрэчны кніжны помнік Вялікага Княства Літоўскага:

- 1) Лаўрышаўскае Евангелле;
- 2) Баркулабаўскі летапіс;
- 3) Полацкае Евангелле;
- 4) «Жыццё Еўфрасінні Полацкай»;
- 5) Аршанскае Евангелле.

A7. Выданнем якіх кніг праславілася шматлікая галандская дынастыя XVII ст. Эльзевіраў?

- 1) рэлігійных;
- 2) навуковых;
- 3) мастацкіх;
- 4) вучэбных;
- 5) палітычных.

A8. Назавіце імя і прозвішча беларускага гісторыка, якому належыць першае шырокамаштабнае даследаванне па гісторыі кніжнай культуры Беларусі «Гісторыя беларускай (крыўскай) кнігі» (Коўна, 1926):

- 1) Вацлаў Ластоўскі;
- 2) Юрый Лабынцаў;
- 3) Максім Гарэцкі;
- 4) Уладзімір Пічэта;
- 5) Яўхім Карскі.

A9. У якім стагоддзі кнігавыдавец Фрыдрых Кёніг і матэматык Андрэй Баўэр пабудавалі першую хуткадрукавальную машыну, звязаную з паравым рухавіком?

- 1) XVII ст.;
- 2) XVIII ст.;
- 3) XIX ст.;
- 4) XX ст.;
- 5) XXI ст.

A10. Адзначце тое наватарскае, што здзейсніў Ф. Скарына, друкуючы свае кнігі:

- 1) выдаў на царкоўнаславянскай і беларускай мовах Евангелле;
- 2) першы дакладна адрозніў форму вялікіх і малых літар;
- 3) выдаў першую на Беларусі кнігу на беларускай мове – Катэхізіс;
- 4) стаў першым славянскім дзеячам, «які свядома аднёсся да кнігі як да зброі асветы», прызначанай «для ідэйнага ўзбагачэння чалавека, а не для дапамогі богаслужэнню»;
- 5) упершыню ўвёў у практыку кірылічнага друкавання тытульны ліст з назвай кнігі, імем аўтара і перакладчыка.

A11. У 1578 г. І. Фёдараў выдаў «Буквар». Пералічыце асаблівасці гэтага выдання:

- 1) выдадзены на старарускай мове;
- 2) выкарыстоўваўся лацінскі алфавіт;
- 3) выдадзены на дзвюх мовах – грэчаскай і царкоўнаславянскай;
- 4) выкарыстоўвалася 6 шрыфтоў: 4 кірылічныя і 2 грэчаскія;
- 5) выкарыстоўваўся спецыяльны шрыфт – вільнюскі скарапіс на старабеларускай мове.

A12. Адзначце першыя ў беларускім кнігадрукаванні кірылічныя выданні прававога характару, якія выпусціла друкарня Мамонічаў:

- 1) «Трыбунал»;
- 2) Катэхізіс;
- 3) «Евангелле вучыцельнае»;
- 4) «Канстытуцыя»;
- 5) «Статут Вялікага Княства Літоўскага».

A13. У канцы 60-х гг. XVI ст. на Гродзеншчыне, у маёнтку беларускага магната Рыгора Хадкевіча і на яго сродкі пачала

дзеінічаць Заблудаўская друкарня. Назавіце прозвішчы дзеячаў, якія прынялі актыўны ўдзел у яе арганізацыі:

- 1) С. Будны;
- 2) І. Фёдараў;
- 3) П. Мсціславец;
- 4) Б. Ваявудка;
- 5) Л. Зізаній.

А14. Адзначце кнігі, якія былі падрыхтаваныя і выдадзеныя ў XVI–XVII стст. брацкімі друкарнямі:

- 1) «Граматыка славянская» Лаўрэнція Зізанія;
- 2) Брэсцкая Біблія (Радзівілаўская Біблія);
- 3) «Лексікон славянароскі» Памвы Бярынды;
- 4) «Азбука» Івана Фёдарава – першы друкаваны рускі падручнік;
- 5) «Граматыкі славянскія» Мялеція Сматрыцкага.

А15. У першай палове XVIII ст. на тэрыторыі Беларусі дзейнічалі друкарні толькі ў двух гарадах. Адзначце назвы гэтых населеных пунктаў:

- 1) Мінск;
- 2) Гродна;
- 3) Магілёў;
- 4) Пінск;
- 5) Брэст.

А16. Пералічыце беларускія перыядычныя выданні XIX ст.:

- 1) «Гутарка двух суседзяў»;
- 2) «Мужыцкая праўда»;
- 3) «Мінскі лісток»;
- 4) «Наша доля»;
- 5) «Беларус».

А17. Як вядома, у першай палове XIX ст. на Беларусі дзейнічала група выдаўцоў уласных твораў. Адзначце прозвішчы гэтых дзеячаў культуры:

- 1) Янка Купала;
- 2) Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч;
- 3) Францішак Багушэвіч;
- 4) Уладзіслаў Сыракомля;
- 5) Станіслаў Манюшка.

A18. Назавіце два буйныя выдавецтвы, дзе была сканцэнтравана выдавецкая справа БССР у перадваенныя гады (1940–1941 гг.):

- 1) Дзяржаўнае выдавецтва пры СНК БССР;
- 2) выдавецтва Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта;
- 3) выдавецтва Акадэміі навук БССР;
- 4) Беларускае выдавецкае таварыства;
- 5) выдавецтва «Беларуская Савецкая Энцыклапедыя».

A19. З 2004 г. праводзіцца міжнародны конкурс «Мастацтва кнігі» дзяржаў-удзельнікаў СНД. Назавіце кнігі, якія былі пераможцамі гэтага конкурсу:

- 1) Н. Ю. Бязрозкіна «Гісторыя кнігадрукавання Беларусі» (выдавецтва «Беларуская навука»);
- 2) «Беларускі фальклор», 2 т. (выдавецтва «Беларуская Энцыклапедыя імя Петруся Броўкі»);
- 3) энцыклапедыя «Рэспубліка Беларусь», т. 1 (выдавецтва «Беларуская Энцыклапедыя імя Петруся Броўкі»);
- 4) «Статут Вялікага княства Літоўскага 1588: Тэксты. Давед. Камент.» (выдавецтва «Беларуская Савецкая Энцыклапедыя імя Петруся Броўкі»);
- 5) фотоальбом «Чэрнобыль» (выдавецтва «Рифтур»).

A20. Пералічыце недзяржаўныя выдавецтвы, якія дзейнічаюць у сучаснай Беларусі:

- 1) «Аверсэв»;
- 2) «Пачатковая школа»;
- 3) «Радыёла-плюс»;
- 4) «Современная школа»;
- 5) «Беларуская навука».

Частка Б

Б1. Запішыце азначэнне паняцця «кніга», прапанаванае Б. І. Косавым на адной з навуковых канферэнцый у 2000 г.

Б2. Устанавіце адпаведнасць паміж тэрмінамі і іх значэннямі:

А) антыква	1) майстэрня па перапісванні кніг;
Б) піктаграфія	2) шрыфт, які быў спецыяльна распрацаваны ў XV ст. для выдання кніг антычных аўтараў і

Б) піктаграфія	нагадваў старажытна-рымскае маюскульнае пісьмо, у якім выкарыстоўвалі толькі вялікія (загаловачныя) літары;
В) скрыпторый	3) друкарская або выдавецкая марка на кнізе;
Г) сігнет	4) парадкавая нумарацыя аркушаў рукапіснай кнігі або друкаванага выдання з дапамогай калонлічбаў, якія прастаўляюцца на палях знешняга або адваротнага боку аркуша;
Д) фаліяцыя	5) форма пісьма, у якой змест паведамлення перадаецца ў выглядзе малюнка або паслядоўнасці малюнкаў.

Б3. Запішыце, як называлася першае віленскае выданне Ф. Скарыны (1522).

Б4. Устанавіце адпаведнасць паміж гарадамі, друкарнямі і выдавецтвамі:

А) Брэст	1) друкарня Тызенгаўза («каралеўская друкарня»);
Б) Вільня	2) друкарня Бернарда Ваявудкі;
В) Гродна	3) друкарня Спірыдона Собаля;
Г) Магілёў	4) выдавецтва «Загляне сонца і ў наша аконца»;
Д) Пецярбург	5) друкарня Марціна Кухты.

Б5. Запішыце, якая літаратура па мэтавым прызначэнні складала асноўную прадукцыю расійскіх і беларускіх выдавецтваў перыяду грамадзянскай вайны (XX ст.).

ВАРЫЯНТ 2

Частка А

А1. Адзначце, дасягненнем якой цывілізацыі прынята лічыць вынаходніцтва пісьменнасці на гліняных шільдачках:

- 1) індзейцаў мая;
- 2) шумерскай;
- 3) егіпецкай;

- 4) грэчаскай;
- 5) фінікійскай.

A2. Пералічыце еўрапейскія краіны XVI ст., дзе кнігавыдавецкая справа дасягнула класічнага росквіту:

- 1) Польшча;
- 2) Італія;
- 3) Англія;
- 4) Францыя;
- 5) Іспанія.

A3. Як называюцца рукапісныя кнігі XVII–XVIII стст., напісаныя па-беларуску арабскай графікай?

- 1) Тора;
- 2) Трыёдзь;
- 3) Апостал;
- 4) Аль-Кітаб;
- 5) Актоіх.

A4. Адзначце рукапісныя кнігі Беларусі, якія даследчыкі адносяць да гімнаграфічных:

- 1) Актоіх;
- 2) Мінеі;
- 3) Ірмалой;
- 4) Псалтыр;
- 5) Трыёдзь.

A5. У якім стагоддзі ўзнікла еўрапейскае кнігадрукаванне?

- 1) XII ст.;
- 2) XIII ст.;
- 3) XIV ст.;
- 4) XV ст.;
- 5) XVI ст.

A6. Кнігі якіх аўтараў выдаваліся вялікімі тыражамі ў XVII ст.?

- 1) Лопэ дэ Вега;
- 2) Карнэль;
- 3) Мальер;
- 4) Сервантэс;
- 5) Расін.

A7. Пералічыце асаблівасці кнігавыдавецкай фірмы Эльзевіраў, якая праіснавала з 1581 па 1712 г.:

- 1) стварэнне прыгожага і простага шрыфту для малафарматных выданняў;
- 2) размяшчэнне на карашку кнігі прозвішча аўтара і назвы выдання;
- 3) выпуск першай штотыднёвай рэгулярнай газеты «Leipziger Zeitung» (1669);
- 4) увядзенне незвычайна малых для таго часу фарматаў кніг;
- 5) выпуск навуковай і вучэбнай кнігі.

A8. Адзначце імя і прозвішча пачынальніка славянскага кнігадрукавання:

- 1) Францыск Скарына;
- 2) Іван Фёдараў;
- 3) Швайпольт Фіель;
- 4) Спірыдон Собаль;
- 5) Іаган Гутэнберг.

A9. XVIII ст. даследчыкі гісторыі кнігі называюць стагоддзем брашур. Як у навуковай літаратуры называюць XIX ст.?

- 1) стагоддзе рукапіснай кнігі;
- 2) стагоддзе газет;
- 3) стагоддзе раманаў;
- 4) стагоддзе інквізіцыі;
- 5) стагоддзе кірмашоў.

A10. Даследчык В. Стасаў назваў віленскія выданні Ф. Скарыны «славянскімі эльзевірамі». Пералічыце гэтыя выданні:

- 1) Апостал;
- 2) «Прытчы Саламона»;
- 3) «Юдзіф»;
- 4) «Плач Ераміі»;
- 5) «Малая падарожная кніжка».

A11. Адзначце прозвішчы паслядоўнікаў Ф. Скарыны:

- 1) Мікола Гусоўскі;
- 2) Сымон Будны;
- 3) Васіль Цяпінскі;
- 4) Спірыдон Собаль;
- 5) Іван Фёдараў.

A12. Назавіце прадметы, якія ёсць на гравюрным партрэце Ф. Скарыны:

- 1) пясочны гадзіннік;
- 2) царкоўны крыж;
- 3) ксілаграфічныя дошкі;
- 4) кошыкі і збаны;
- 5) вілы і граблі.

A13. У 90-я гг. XVI ст. пачала актыўна дзейнічаць Віленская брацкая друкарня. Пералічыце вучэбныя кнігі Лаўрэнція Зізанія, выдадзеныя ў ёй:

- 1) «Лексікон славеноросскій...»;
- 2) «Граматыка лацінскай мовы»;
- 3) «Азбука»;
- 4) «Граматыка славянская»;
- 5) «Даведнік па хіміі, або Апісанне лекаў і іх дзеяння».

A14. Адзначце назву кнігі, у якой упершыню ў гісторыі выдавецкай справы на Беларусі быў прыведзены прадметны паказальнік:

- 1) Нясвіжскі «Катэхізіс» (1562) – першая на Беларусі кніга на беларускай мове, надрукаваная С. Будным;
- 2) Брэсцкая Біблія, выдадзеная на польскай мове ў 1563 г. на сродкі Мікалая Радзівіла Чорнага;
- 3) «Евангелле» В. Цяпінскага, надрукаванае на царкоўнаславянскай і беларускай мовах у 70-я гг. XVI ст.;
- 4) «Евангелле вучыцельнае» (1569), выдадзенае ў Заблудаўскай друкарні;
- 5) «Псалтыр з Часаслоўцам» (1570), выдадзены ў Заблудаўскай друкарні І. Фёдаравым.

A15. Назавіце прозвішчы выхадцаў з Беларусі, якія аказалі значны ўплыў на развіццё кнігадрукавання ў Расіі ў XVII–XVIII стст.:

- 1) Антон Тызенгаўз;
- 2) Максім Вашчанка;
- 3) Карусь Каганец;
- 4) Сімяон Полацкі;
- 5) Гальяш Капіевіч.

A16. Адзначце характэрныя рысы кнігадрукавання на Беларусі ў першай палове XIX ст.:

- 1) пранікненне ў друкарскую і кнігавыдавецкую справу прыватна-га кнігадрукавання;
- 2) павелічэнне выпуску кніг на рускай мове, змяншэнне колькасці выданняў на польскай, лацінскай, яўрэйскай мовах, друкаванне асобных кніг на беларускай мове;
- 3) актыўны ўдзел у стварэнні друкарняў буйных літоўска-беларускіх магнатаў (Мікайлай Радзівіл Чорны, Ян Кішка, Рыгор Хадкевіч і інш.);
- 4) з'яўленне кніг навуковага, навукова-папулярнага і прыкладнога характару па медыцыне, сельскай гаспадарцы, гісторыі, а таксама арыгінальных твораў мастацкай літаратуры;
- 5) з'яўленне газет і часопісаў, у тым ліку і беларускамоўных («Наша ніва», «Лучынка», «Саха», альманах «Маладая Беларусь»).

A17. Пералічыце беларускія выдавецкія таварыствы і выдавецтвы, якія дзейнічалі ў пачатку XX ст.:

- 1) «Ураджай»;
- 2) «Круг беларускі, або Гурток беларускае народнае прасветы»;
- 3) «Беларуская навука»;
- 4) «Наша хата»;
- 5) «Мінчук».

A18. Назавіце, у якім годзе для ўпарадкавання выдавецкай справы ў рэспубліцы быў створаны Дзяржаўны камітэт СМ БССР па друку:

- 1) 1933 г.;
- 2) 1953 г.;
- 3) 1963 г.;
- 4) 1973 г.;
- 5) 1983 г.

A19. Адзначце прозвішчы майстроў, якія пакінулі самы прыкметны след у гісторыі кніжнага мастацтва Беларусі XX ст.:

- 1) А. Кашкурэвіч;
- 2) Б. Эпімах-Шыпіла;
- 3) В. Шаранговіч;
- 4) В. Славук;
- 5) М. Селяшчук.

Б20. Назавіце дзяржаўныя выдавецтвы, якія дзейнічаюць у сучаснай Беларусі:

- 1) «Новое знание»;
- 2) «Вышэйшая школа»;
- 3) «Мастацкая літаратура»;
- 4) «ТэтраСістэмс»;
- 5) «Беларускі Дом друку».

Частка Б

Б1. Запішыце азначэнне паняцця «кніга», прапанаванае І. Е. Барэнбаўмам у 80-я гг. XX ст.

Б2. Устаноўце адпаведнасць паміж тэрмінамі і іх значэннямі:

А) палімпсест	1) зборнік богаслужэбных тэкстаў на кожны дзень тыдня;
Б) калафон	2) рукапіс, нанесены на матэрыял для пісьма (часцей за ўсё на пергамен) пасля таго, як з яго счысцілі папярэдні тэкст;
В) маргіналія	3) нататка на палях, якая тлумачыць незразумелыя словы; рукапісныя паметы на палях старонкі, зробленыя чытачамі;
Г) Актоіх	4) зборнік штодзённых тэкстаў псалмоў і малітваў, якія чытаюцца ў розныя гадзіны дня; выкарыстоўвалі для навучання грамаце;
Д) Часаслоў	5) у рукапісных і старадрукаваных кнігах тэкст на апошняй старонцы, які змяшчае назву кнігі, звесткі пра яе аўтара, перапісчыка, месца і час друкавання.

Б3. Запішыце, як гісторыкі кнігі называюць:

- 1) выданні, якія выйшлі ад пачатку кнігадрукавання (1450) да 01.01.1501;
- 2) кнігі першай паловы XVI ст.

Б4. Адзначце, друкарні якіх трох тыпаў у залежнасці ад крыніц фінансавання былі на тэрыторыі Беларусі ў першай палове XIX ст. Падкрэсліце слова, якое б указвала на друкарні, дзе выйшла найбольшая колькасць літаратуры.

Б5. Як вядома, ужо ў XIX ст. кнігавыдавецкія фірмы Еўропы імкнуцца да пэўнай спецыялізацыі. Устанавіце адпаведнасць паміж прозвішчамі выдаўцоў і літаратурай, на выпуску якой яны спецыялізаваліся:

А) Фрыдрых Бракгаўз	1) спецыялізаваўся на выданні вялікімі тыражамі недарагіх падручнікаў, даведнікаў для школы;
Б) Эрнэст Зеэман	2) заснаваў выдавецтва па выпуску даведачнай і энцыклапедычнай літаратуры;
В) Луі Ашэт	3) заснавальнік у Парыжы гандлю тэатральнымі выданнямі; буйнейшага выдавецтва навуковай і мастацтвазнаўчай літаратуры;
Г) Кальман Леві	4) заснаваў першую ў Германіі спецыялізаваную фірму па выпуску і продажы выяўленчай прадукцыі (рэпрадукцыі карцін, паштовак, альбомаў па мастацтве);
Д) П'ер Ларус	5) філолаг, складальнік слоўнікаў, заснавальнік выдавецтва па выпуску мастацтвазнаўчай літаратуры.

ВАРЫЯНТ 3

Частка А

А1. Адзначце, з дзейнасцю якіх кнігапісцаў звязана з'яўленне ў Вялікім Княстве Літоўскім на пачатку XVI ст. поўнага збору біблейскіх тэкстаў:

- 1) Леў Сапега;
- 2) Мацвей Дзясяты;
- 3) Кірыла Тураўскі;
- 4) архіепіскап Генадзь;
- 5) дыякан Фёдар.

А2. Назавіце імя і прозвішча іспанскага кнігавыдаўца XVI ст., які атрымаў ганаровае званне «архітыпографа» і першым адкрыў свае тыпаграфіі і кніжныя крамы ў Афрыцы і Амерыцы:

- 1) Хрыстафор Калумб;
- 2) Джон Дэй;
- 3) Хрыстафор Плантэн;
- 4) Эцьен Доле;
- 5) Джавані Бакачыя.

A3. Адзначце катэгорыі, на якія сучасныя даследчыкі падзяляюць рэпертуар рукапіснай кнігі на Беларусі ў XI–XVIII стст.:

- 1) богаслужэбныя;
- 2) князеслужэбныя;
- 3) чытальныя («чэці»);
- 4) пісальныя;
- 5) ужытковага значэння.

A4. Як называюцца біблейскія і агіяграфічныя сюжэты кніг, якія афіцыйна царква не прызнае за праўдзівыя?

- 1) Актоіх;
- 2) Мінеі;
- 3) Псалтыр;
- 4) Апокрыф;
- 5) Ірмалой.

A5. Пералічыце асаблівасці кнігавыдавецкага дома Альдаў, адкрытага ў Венецыі ў 1490 г. і праіснаваўшага больш за 100 гадоў:

- 1) гэта было першае спецыялізаванае выдавецтва ў першыя паўстагоддзя кнігадрукавання;
- 2) у тыпаграфіі гэтага выдавецтва ўпершыню адлілі курсіў – шрыфт, падобны да рукапісных дакументаў папскай канцылярыі;
- 3) тут выйшла знакамітая 42-радковая (па колькасці радкоў на кожнай з 1284 старонак) Біблія;
- 4) Альды першымі сталі выпускаць кнігі невялікага фармата (ін-актава);
- 5) Альды першымі сталі выдаваць штотыднёвую газету «La Gazette».

A6. У якім горадзе Ф. Скарына заснаваў у 1517–1519 гг. на грошы беларускіх купцоў тыпаграфію і выдаў 23 кнігі Бібліі?

- 1) Варшава;
- 2) Прага;
- 3) Вільня;

- 4) Мінск;
- 5) Масква.

A7. На якой народнай мове ў 1466 г. была выдадзена першая поўная Біблія?

- 1) нямецкай;
- 2) італьянскай;
- 3) чэшскай;
- 4) польскай;
- 5) англійскай.

A8. Як публіка XIX ст. называла стандартызаваныя кнігі французскага кнігагандляра, якія друкаваліся фарматам 18 градусаў з аднолькавым коштам 3–5 франкаў за асобнік?

- 1) каналы;
- 2) покетбукі;
- 3) шарпанцьеры;
- 4) кінавары;
- 5) старадрукі.

A9. Назавіце прозвішчы вядомых еўрапейскіх выдаўцоў XIX ст.:

- 1) Фрыдрыг Бракгаўз;
- 2) Эрнэст Зеэман;
- 3) П'ер Фурнье;
- 4) Бенджамін Франклін;
- 5) П'ер Ларус.

A10. Адзначце першыя кнігі, выдадзеныя на кірыліцы ў 1490–1491 гг. у Кракаве Ш. Фіёлем:

- 1) Евангелле;
- 2) Актоіх;
- 3) Каран;
- 4) Часаслоў;
- 5) Псалтыр.

A11. У канцы XVI ст. сталіца ВКЛ (Вільня) стала буйнейшым цэнтрам усходнеславянскага кнігадрукавання. Пералічыце друкарні, якія працавалі ў гэтым горадзе ў названы перыяд:

- 1) Заблудаўская друкарня;
- 2) друкарня Васіля Цяпінскага;

- 3) друкарня Мамонічаў;
- 4) друкарня Мікалая Радзівіла;
- 5) друкарня Васіля Гарабурды.

A12. Станаўленне брацкага кнігадрукавання на Беларусі звязана з этапамі фарміравання і развіцця брацтваў. Адзначце, прадстаўнікі якіх саслоўяў уваходзілі ў гэтыя арганізацыі:

- 1) шляхты;
- 2) сялянства;
- 3) мяшчанства;
- 4) рыцарства;
- 5) духавенства.

A13. Назавіце выданні Гродзенскай друкарні ў XVIII ст.:

- 1) манаграфія «Флора Літвы» французскага натураліста Ж. Жылібера;
- 2) штогадовы «Каляндар Гаспадарскі» (на польскай мове);
- 3) падручнік «Лёгка спосаб навучыцца чытаць па-руску і па-польску»;
- 4) «Gazeta Grodzienska» («Газета Гродзеньска»);
- 5) альбом «Выява рода князёў Радзівілаў».

A14. Адзначце выданні, якія з'явіліся на тэрыторыі Беларусі ў XIX ст.:

- 1) газета «Наша доля»;
- 2) газета «Мужыцкая праўда»;
- 3) слоўнік І. І. Насовіча;
- 4) «Акты, издаваемые Виленской археографической комиссией»;
- 5) зборнік вершаў «Вянок».

A15. Пералічыце толькі тыя асаблівасці ў развіцці кнігадрукавання, якія з'явіліся ў Еўропе і Паўночнай Амерыцы ў XIX ст.:

- 1) з мэтай выцяснення з рынку нізкапробнай літаратуры атрымаў развіццё прынцып серыйнасці выданняў;
- 2) для павышэння вытворчасці ў выдавецкай справе з'яўляюцца першыя камп'ютарныя сістэмы;
- 3) з'яўленне на рынку прыгодніцкай і навукова-фантастычнай літаратуры;
- 4) узнікненне першых спецыялізаваных прадпрыемстваў па выпуску дзіцячай і юнацкай літаратуры;

5) з'яўленне літаграфіі – тэхналогіі плоскага друку для вытворчасці ілюстрацый.

A16. У 1907 г. было распачата выданне серыі «Беларускія песняры», у якую ўваходзілі «Дудка беларуская», «Смык беларускі» Ф. Багушэвіча, «Гапон» В. Дуніна-Марцінкевіча, «Пан Тадэвуш» А. Міцкевіча і інш. Адзначце выдавецтва, у якім друкавалася гэтая серыя:

- 1) «Круг беларускі, або Гурток беларускае народнае прасветы»;
- 2) выдавецтва Антона Грыневіча;
- 3) друкарня Марціна Кухты;
- 4) «Наша хата»;
- 5) «Загляне сонца і ў наша аконца».

A17. Назавіце кааператыўнае выдавецтва, якое было створана на сродкі дзяржаўных і грамадскіх устаноў, асобных дзеячаў культуры ў красавіку 1922 г. Узначальваў яго Ц. Гартны. З канца гэтага года яно называлася «Савецкая Беларусь»:

- 1) «Лучынка»;
- 2) «Адраджэнне»;
- 3) «Мінчук»;
- 4) «Саха»;
- 5) «Вясёлка».

A18. Пералічыце буйныя выдавецкія арганізацыі, створаныя ў Беларусі пасля Вялікай Айчыннай вайны:

- 1) выдавецтва Акадэміі навук БССР;
- 2) «Вясёлка»;
- 3) выдавецтва сельскагаспадарчай літаратуры Міністэрства сельскай гаспадаркі БССР;
- 4) вучэбна-педагагічнае выдавецтва Міністэрства культуры БССР;
- 5) выдавецтва вышэйшай, сярэдняй спецыяльнай і прафесійнай адукацыі БССР.

A19. Гэта быў час найвышэйшага ў XX ст. росквіту беларускай кніжнай графікі, час выхаду айчыннай кнігі на сусветную арэну. Асаблівых поспехаў дасягнулі беларускія мастакі ў афармленні літаратуры для дзяцей. Створанае дзяржаўнае выдавецтва «Юнацтва» сканцэнтравала вопыт беларускай кніжнай графікі ў афармленні мастацкай літаратуры для дзяцей і юнацтва розных узроставых катэгорый. Для мастацтва кнігі гэтага перыяду харак-

тэрны праявы яскравага і высокамастацкага пераасэнсавання прагрэсіўных народных традыцый. У кніжнай графіцы знаходзяць найбольш яскравае ўвасабленне ідэі нацыянальна-культурнага адраджэння.

Адзначце, пра які час ідзе гаворка:

- 1) 1920-я – пачатак 1930-х гг.;
- 2) 1940–50-я гг.;
- 3) 1960–70-я гг.;
- 4) 1980-я – сярэдзіна 1990-х гг.;
- 5) апошняе дзесяцігоддзе ХХ ст.

А20. Імя якога пісьменніка мае дзяржаўнае выдавецтва «Беларуская Энцыклапедыя»?

- 1) імя Якуба Коласа;
- 2) імя Петруся Броўкі;
- 3) імя Янкі Купалы;
- 4) імя Івана Мележа;
- 5) імя Францыска Скарыны.

Частка Б

Б1. Поліэтнічнасць і поліканфесійнасць насельніцтва беларускіх земляў у XIV–XVIII стст. абумовілі выкарыстанне для кнігапісання розных мовы і розных алфавіты. Запішыце гэтыя мовы і алфавіты.

Б2. Устанавіце адпаведнасць паміж тэрмінамі і іх значэннямі:

А) агіяграфія	1) старажытная форма размяшчэння тэкстаў Евангелля і Апостала ў паслядоўнасці чытання пры богаслужэнні;
Б) апракас	2) зборнік тэкстаў абрадаў, якія патрэбна адпраўляць па-за царквой;
В) Ірмалой	3) зборнікі тэкстаў богаслужэнняў не па каляндарным, а па пасхальным цыкле;
Г) Трэбнік	4) раздзел царкоўнай літаратуры, прысвечаны апісанню жыцця і пакут людзей, якіх царква прылічвае да святых;
Д) Трыёдзь	5) зборнік царкоўных спеваў.

Б3. Кнігазнаўца В. С. Люблінскі пісаў: «Толькі з гэтага часу кніга набывае той выгляд, які захоўвае да нашых дзён: яна ставіцца на паліцу, у той час, як у ранейшых масіўных пераплётах, у тоўстай скуры, нацянутай на дубовую дошку, іншы раз з засцёжкамі, яна не расстаўлялася, а раскладвалася на стойках».

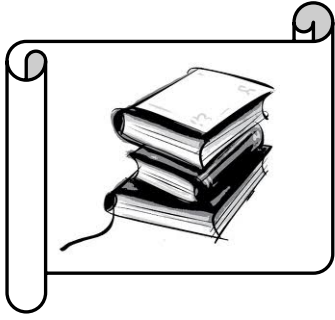
Запішыце:

- 1) пра які час ідзе гаворка;
- 2) што паспрыяла таму, што кнігу пачалі ставіць на паліцу;
- 3) з імем якога парызскага майстра звязаны гэты элемент кнігі.

Б4. Устанавіце адпаведнасць паміж імёнамі выдаўцоў і іх укладам у развіццё кнігадрукавання:

А) Максім Вашчанка	1) заснаваў першую на сучаснай тэрыторыі Беларусі кірылаўскую друкарню;
Б) Пётр Кміта	2) склаў і падрыхтаваў да друку зборнік рэцэптаў «Хатнія лекі» (1616) – першае вядомае медыцынскае выданне на тэрыторыі Беларусі;
В) Станіслаў Мурмэліус	3) пад яго кіраўніцтвам у 1707 г. быў адліты новы шрыфт, які атрымаў назву «грамадзянскага»;
Г) Сымон Будны	4) надрукаваў канцыянал «Песні хвал боскіх» (1558) Яна Зарэмбы – першы друкаваны нотны зборнік у ВКЛ і адзін з самых ранніх ва Усходняй Еўропе;
Д) Гальяш (Ілья) Капіевіч	5) першым у беларускім кірылічным кнігадрукаванні пачаў шырока выкарыстоўваць гравюру на медзі (90-я гг. XVII ст.).

Б5. Запішыце псеўданім аўтара і назву верша, выдадзенага асобнай кнігай у выдавецтве «Мастацкая літаратура» (1983) у перакладзе на восемдзесят дзве мовы свету.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

Основная литература

1. Баразна, М. Р. Мастацтва кнігі Беларусі ХХ стагоддзя / М. Р. Баразна. – Мінск: Беларусь, 2007. – 239 с.

2. Баренбаум, И. Е. К вопросу об универсальном определении понятия «книга» / И. Е. Баренбаум // Книга. Исследования и материалы. Сб. 34. – М.: Книга, 1977. – С. 5–13.

3. Бярозкіна, Н. Ю. Гісторыя кнігадрукавання Беларусі (XVI – пачатак ХХ ст.) / Н. Ю. Бярозкіна. – 2-е выд. – Мінск: Беларуская навука, 2000. – 199 с.

4. Владимиров, Л. И. Всеобщая история книги / Л. И. Владимиров. – М.: Наука, 1988. – 345 с.

5. Волк, А. А. Книгоиздательское дело в Белоруссии / А. А. Волк, А. И. Ракович. – Минск: Навука і тэхніка, 1982. – 232 с.

6. Выдавецкая справа // Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі. У 5 т. Т. 1. – Мінск: БелСЭ, 1984. – С. 687–692.

7. Нікалаеў, М. В. Гісторыя беларускай кнігі. У 2 т. Т. 1. Кніжная культура Вялікага Княства Літоўскага / М. В. Нікалаеў; навук. рэд.: В. В. Антонаў, А. І. Мальдзіс. – Мінск: Беларуская Энцыклапедыя імя Петруся Броўкі, 2009. – 424 с.

8. Інкунабулы ў фондзе Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі [Электронны рэсурс]: каталог / Нац. бібліятэка Беларусі; склад. Н. С. Саверчанка. – Электронныя, тэкставыя, графічныя даныя і праграма (418 Мб). – Мінск, 2008. – 1 электрон. апт. дыск (CD-ROM).

9. История книги: учебник / под ред. А. А. Говорова, Т. Г. Курьяновой. – М.: Светоч, 2001. – 345 с.

10. Кніга Беларусі [Электронны рэсурс]: зводны каталог / Нац. бібліятэка Беларусі. – Электронныя, тэкставыя і графічныя даныя. – Мінск, 2008. – 1 электрон. апт. дыск (CD-ROM).

11. Коссов, Б. И. Еще раз об определении понятия «книга» / Б. И. Коссов // Девятая международная конференция по проблемам книговедения: тез. докл. – М.: Наука, 2000. – С. 21–22.
12. Селиверстова, Н. А. Книжные культуры стран СНГ и Балтии: прошлое и настоящее / Н. А. Селиверстова. – М.: Наука, 2006. – 354 с.
13. Францыск Скарына і яго час: энцыкл. давед. / рэдкал.: І. П. Шамякін (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск: БелСЭ, 1988. – 608 с.
14. Францыск Скорина – беларускі гуманіст, просветітель, перапечатнік: сб. науч. тр. / рэдкал.: М. Б. Ботвіннік (отв. рэд.) [і др.]. – Мінск: Выш. шк., 1989. – 206 с.
15. Шамракова, М. А. Всеобщая история книги / М. А. Шамракова, И. Е. Баренбаум. – 2-е изд., перераб. и доп. – СПб.: Профессия, 2008. – 392 с.
16. Энциклопедия для школьников и студентов. В 12 т. Т. 1. Информационное общество. XXI век / под общ. ред. В. И. Стражева. – Минск: Беларуская Энцыклапедыя імя Петруся Броўкі, 2009. – 528 с.

Дополнительная литература

1. Андреева, О. В. История книги: Хрестоматия. В 2 ч. Ч. 2 / О. В. Андреева. – М.: Изд-во МГАП «Мир книги», 1997. – 226 с.
2. Аронов, В. Р. Эльзевиры / В. Р. Аронов. – М.: Наука, 1975. – 154 с.
3. Варбанец, Н. В. Йоханн Гутенберг и начало книгопечатания в Европе: опыт нового прочтения материала / Н. В. Вербанец. – М.: Наука, 1980. – 237 с.
4. Гессе, Г. Магия книги / Г. Гессе. – М.: Наука, 1990. – 278 с.
5. Гравюры Франциска Скорины. Альбом / автор-сост. Л. Т. Борозна. – Минск: Беларусь, 1990. – 215 с.
6. Есенькин, Б. С. Предпринимательство в книжном деле: учеб. пособие / Б. С. Есенькин, А. Ф. Коган. – М.: МГУП, 2004. – 284 с.
7. Ігнатоўскі, І. М. Кароткі нарыс гісторыі Беларусі / І. М. Ігнатоўскі; уступ. арт. А. П. Грышкевіча; камент. і заўвагі Э. Н. Гнеўкі. – 5-е выд. – Мінск: Беларусь, 1992. – 190 с.
8. Истрин, В. А. Развитие письма / В. А. Истрин. – М.: Изд-во Академии наук СССР, 1961. – 395 с.

9. Ластоўскі, В. Гісторыя беларускай (крыўскай) кнігі / В. Ластоўскі. – Коўна, 1926. – 754 с.
10. Люблинский, В. С. Книга в истории человеческого общества / В. С. Люблинский. – М.: Наука, 1972. – 324 с.
11. Мечковская, Н. Б. История языка и история коммуникации: от клинописи до Интернета: курс лекций по общему языкознанию / М. Б. Мечковская. – М.: Флинта: Наука, 2009. – 584 с.
12. Нікалаеў, М. Палата кнігапісная: Рукапісная кніга на Беларусі ў X–XVIII стагоддзях. – Мінск: Навука і тэхніка, 1993. – 365 с.
13. Павленко, Н. А. История письма: учеб. пособие / Н. А. Павленко. – 2-е изд., перераб. и доп. – Минск: Выш. шк., 1987. – 239 с.
14. Хрестоматия по истории книги. В 2 ч. Ч. 1 / сост. Т. Г. Куприянова, О. В. Андреева. – М.: МГАП, 1995. – 274 с.
15. Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі. У 5 т. Т. 5. Скамарохі – Яшчур / рэдкал.: І. П. Шамякін (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск: БелСЭ, 1987. – С. 8–18.

ИСТОРИЯ КНИГИ И ИЗДАТЕЛЬСКОГО ДЕЛА

Тематические тесты и задания

Авторы-составители:

Куликович Владимир Иванович
Зылевич Дина Павловна

Редактор *Е. С. Ватеичкина*
Компьютерная верстка *Е. С. Ватеичкина*
Корректор *Е. С. Ватеичкина*

Подписано в печать 01.10.2013. Формат 60×84¹/₁₆.
Бумага офсетная. Гарнитура Таймс. Печать офсетная.
Усл. печ. л. 5,3. Уч.-изд. л. 5,5.
Тираж 100 экз. Заказ .

Издатель и полиграфическое исполнение:
УО «Белорусский государственный технологический университет».
ЛИ № 02330/0549423 от 08.04.2009.
ЛП № 02330/0150477 от 16.01.2009.
Ул. Свердлова, 13а, 220006, г. Минск.